

#.1.

N O U A

202

BIBLIOTECA ROMÂNĂ

Jurnal beletristic-literar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REDACTOR: THEOCHAR ALEXI.

Tomul I 1882-83.

BRAȘOV
TIPOGRAFIA ALEXI
1883.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

H. 294

TABLA DE MATERIE.

Ilustrațiuni.

Fata din Săliște	Pag. 287	Țiganul	Pag. 423
Madona sixtinică	„ 295	Nunta	„ 431
Marra	„ 311	În visuri dulci	„ 447
Sinaia	„ 319	Coliba din Mălăești	„ 455
Băiatul cu covrigi	„ 333	Vulturul nobil	„ 469
Pictorul diligent	„ 341	Andrei Mureșian	„ 477
Carmen Sylva	„ 355	Rugăciunea de dimineață	„ 498
Transportarea Nihilisților la Siberia	„ 362	Castelul regal din Sinaia	„ 515
Miron Romanul	„ 377	Junele Bonvivant	„ 523
Ceasornicul bolnav	„ 385	Dr. Aurel Mureșian	„ 541
Zernesci	„ 400	Cărturăreasa	„ 549
Sătean săsesc	„ 409		

Poesii.

Alecsandri V. »Cireșele«	Pag. 537	Muntenescu V. B. »Lângă un părau«	Pag. 71
Alexi Theochar »Amor«	„ 77	Păcățianu T. V. »La despărțire«	„ 43
„ »Iubirea«	„ 57	„ »In cimiteriu«	„ 93
„ »Rađa	„ 81	Stefescu R. »Regina României«	„ 32
Băiile C. »De aș fi măndru«	„ 93		

Romanuri, Novele, povești etc.

Ciocoii Roman istoric de TheocharAlexi	Pag. 1	Petrea Pepelea, poveste originală de A. Vlaicu	Pag. 324
O sută de mii de franci zestre de Ernest Legouvé	„ 21	O sinucidere nepomenită	„ 346
Solvirea unui cont de hotel	„ 43	Pictorul diligent	„ 348
Primul amor	„ 71	Hypolit și Dianora după Alex. Dumas de Muntean	„ 369
Foi din memoriile sermanului vicar etc.	„ 85	O intrigă cu bun sfârșit. Novelă de Virgiliu Onițiu	„ 373
Tărășcă, poveste rusescă	„ 93	Vasul etrusc	„ 392
Domnul Bratiano de Camillo Petri	„ 115	Prințul Dimitrie, Roman de George Allan	„ 397
Călătoriile lui Gulliver	„ 124	Zernesci	„ 408
Netero de Virgiliu Onițiu	„ 138	O viziune a lui Carol al IX	„ 415
Regele și călăul	„ 161	O comisiune testamentară	„ 438
Fata din Capri	„ 186	O vizită în Nimes de Alex. Dumas	„ 461
Comora misterioasă	„ 232	O vânătoare de urs	„ 484
Nu mă uita	„ 255	Amintiri. de Petra Petrescu	„ 509
Cele două portocale	„ 277	Detunata. de Ioan Pop Reteganul	„ 533
Dinaintea Griviței Novelă istorică de Virgiliu Onițiu	„ 283	O idee bună. de Camillo Petri	„ 556
Altoirea, de Edouard Laboulaye	„ 300	O di din viața regilor vechiului Egipt, de Virgiliu Onițiu	„ 557
Colomba, novelă de Prosper Merimeé	„ 316	Negățulor din Venetia. extras de Petru Popescu	„ 559

Piese teatrale

Sgârșitul. Comedie în 5 acte de Molière. tradusă de Virgiliu Popescu	Pag. 10
Caiu Gracch. Tragedie de Vicențiu Monti. tradusă de V. Popescu	„ 129
Căpriorul său vinovații nevinovați, Comedie de August de Kotzebue. tradusă de Arseniu Vlaicu	„ 226
Un casier. Comedie într'un act de A. Gill și G. Richard	„ 292
Parasitul. Comedie în 5 acte după Schiller de Laurian Luca	„ 492

Biografii.

Iacob Negruzzi, de Theochar Alexi	Pag. 6	Molière, (Jean Baptiste Poquelin), de Virg. Popescu	Pag. 287
Sava II. Brancovici de Aureliu Todor	„ 54	George Noël Gordon Lord Biron	„ 311
Hans Cristian Andersen	„ 241	Michail Vörösmarty	„ 332
Imanuil Kaut de Laurian Luca	„ 265	Jean Jacques Rousseau	„ 354
Vincentiu Monte de Virg. Popescu	„ 275	Jean Racine	„ 378

Tractate.

Noțiunî de estetică prel. de Theochar Alexi	Pag. 7	Despre probă séu dovadă	Pag. 219
Influița mamei etc. de I. Darius	„ 18	Leul și vênareu lui de I. Darius	„ 231
Un capitu din istoria burselor de Theochar Alexi	„ 30	Românii din Macedonia etc. de Virgiliu Popescu	„ 299
Educațiunea și instruciunea copiilor etc. de I. Darius	„ 68	Idealul învățatorului român de I. Darius	„ 366
Despre inchipuire de Theochar Alexi	„ 102	Date relative la Românii din Brașov de Dr. N. Popu	„ 386
Corelațiune între trup și suflet. de Dr. N. Popu	„ 135	Literatura Franciei	„ 402
Carmen Sylva de Theochar Alexi	„ 148	Bolinteanu ca poet de Virgiliu Popescu	„ 479
Virginia de X	„ 172	Despre curajul femeiesc după Dr. I. Schicker, de I. M. Petran	„ 501
Nervii sistemului cerebro-spinal et de Dr. N. Popu	„ 205		

Schițe.

Sinaia, de Theochar Alexi	Pag. 164	Tipuri, de Emilia Lungu	Pag. 509
La băi, de N. Popilian	„ 163	Dumineca, de Emilia Lungu	„ 534

Maxime, sentințe etc.

Adunate de I. Darius, paginile 23, 45, 95, 117, 235 și 281.

Varietăți.

Diferite : pag. 24, 48, 72, 95, 118, 141, 190, 211, 259, 276, 303, 327, 369, 372, 396, 417, 441, 463, 535.

Nr. 1

Prețul 30 cr.

col-2. *Pravda*
valuta austr.

1882.

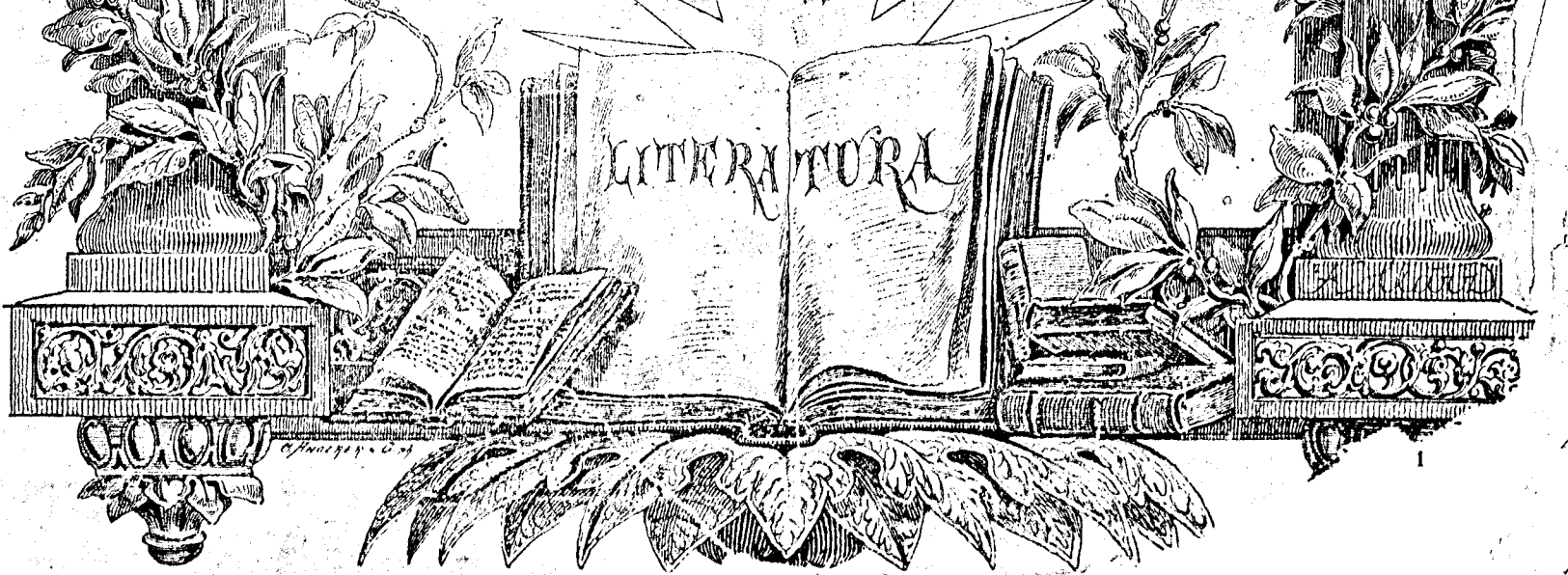
~~#839.~~

NOUA BIBLIOTECA
ROMÂNĂ.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 505/1937.

LITERATURA

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 1.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul I.

Ciocolii.

Roman istoric de Theochar Alexi.

I.

Tache Pângărescu.

— Tache, dragă Tache, nu te du! Rămâi aici, va fi mai bine. Nu poți să te ții și tu de meseria tată-tău? Nu duceți un traiu destul de bun, nu sunteți destul de vechi. Arendașul este un domn tot atât de puternic, ca și boerul, stăpânul moșiei. Tată-tău a strins o stăricică destul de bună, de ce voiesci să ne părăsesci, să mergi la Bucuresci unde te vei perde, unde mă vei uita!

— Ce știi tu de traiul vieții Mândică. Arendașul nu este cu mult mai bun decât clăcașul. Atârnă dela voia boierului, este supus la poruncile zapeiului. Nu este nici un minut sigur de viața sa, căci clăcașii cred că toate relele vin numai dela el. Apoi un arendaș trebuie să aibă prietenii prin capitală, căci altminteru, nu se poate pune la adăpost în vremile furtunoase. Tată-meu a pierdut în anul trecut, prin seceta cea mare stăricica sa. Noi suntem săraci. Și mie îmi place meseria de arendaș și mă voi întorec cât mai de grabă, însă trebuie să stau oare care vreme în capitală.

— Eu, — răspuse Mândica oftând, — am o simțire, că ne despărțim pentru tot de-a-una.

— Nu fi nebună, scumpa mea, — răspuse Tache cu nerăbdare.

— Tache, dragostea ta cătră mine nu poate fi așa de mare, precum este dragostea mea cătră tine. Gândurile tale rătăcesc tot departe de mine, chiar și când suntem împreună; gândul meu însuși tot la tine sboră, ori unde ai fi.

Acastă întrevorbire între Mândica fata unui arendaș și Tache fiul tot unui arendaș amândoi din districtul Prahovei în România, întâmplată în o zi de primăveră din anul 1814 fu întreruptă prin duruțul unei trăsurii.

Era o trăsură cu patru cai, ce trecea dinaintea grădinei în care se întâlniseră Mândica și cu Tache. În trăsură ședea Banul Comănescu și cu fiă-sa coconița Dochia. Banul venise să-și vedă de moșiele sale din acel district, însoțit de fiă-sa și se întorcea acum la Bucuresci.

Tache la vederea acestor trecători, schimbă la fețe, bîlbăi vr'o câteva cuvinte neînțelese drept răspuns la aserțiunea Mândiciei și se duse repede spre casa părintească.

Mândica, remasă singură, isbucni în lacrimi. Sărmana copilă avea totă dreptatea să plângă. Amorul ei fusese gróznic înșelat. Tache care îi jurase de miie de ori credință necurmată, o părăsea acum pentru o nălucă, pentru o nebuniă.

Dochia Comănescu, fiica banului, era cauza nevinovată a acestei necredințe. Tache își pierduse mințile după această fată, care se afla pe o treptă atât de înaltă a societății, încât privirea ei nici nu putuse pătrunde până la simțirile unui fiu de arendaș.

Tache însuși era un ténér rîvnos, neconstant de fire. El văduse pe Dochia Comănescu și inima sa se aprinse. Uită de amorul său de până acum și se decise fără preget a jertfi dragostea cea castă a Mândiciei, pentru o nălucire, pentru un vis de mărire.

Știa că Dochia va părăsi în curînd acele părți pentru a se întorec cu tata ei la Bucuresci și înduple-

case pe tată-său să-i permită a merge și el în capitală pe pricopselă în casa boerului Tuzluc, proprietarul moșiei.

Să înțelege că ascunsese în vëlul celui mai desăvârșit secret simțimentele sale pentru fata banului și nimeni nu se temea de patina sa decât póte numai sërmana Mândică.

Preparativele sale de plecare fură în grabă terminate, adiol ce își luă dela tată-său și dela Mândică fu scurt.

Se puse în căruța poștei și se duse.

Îl regăsim în Bucuresci la scara principală care ducea în casa marelui postelnic Andronache Tuzluc, rezimat de un stîlp și cufundat în gânduri adenci.

Uitase de trecut și medita asupra viitorului.

Gândurile sale se putea lesne talmăci din espre-siunea fisonomiei sale în care se manifesta un amestec de sfielă cu o nerușinare îndrăsnită. Ochiș săi cei mici și negrii erau plini de o istețime nemărginită nasul său lat, buzele sale gróse denotau trufiă próstă și desfrânare.

Era îmbrăcat cu un roc larg descusut în spinare și cu pantalonii cafenii de pânză, mijlocul însă i era încins cu o betea de pânză cusută cu mărgelile albe și roși. În acest briu purta nisce călimare de alamă așa precum se pórtă încă și în dioa de astăzi de cărturarii de rënd de prin Orient. Incălțăminte sa consta din nisce pantofi de piele, care fusese odinioară roșiă, care însă acum bătea în toate fețele. În cap avea o căciulă lungă ruptă de piele de oiă vâpsită negru.

Asta era figura lui Tache Pângărescu, care venise la Bucuresci ca să se pricopsescă și să cucerescă apoi inima unei fetițe din cele mai frumoșe și mai distinse.

Ce cutezanță!

Acum se deschise ușa dela scara cea mare și un arnăut îmbrăcat în costum fantastic, cusut cu fire, purtând la briul său de catifea o părechia de pistole mari și un iatagan, se repeși în jos. Albanesul trufaș nici nu voi să bage în sémă pe feciorul tēnēr care se aplecă până la pământ dinaintea lui, ci strigă spre curte.

„Ioane trage cu butea boerului dinaintea scări.“

Vizitiul plezni după toate regulele artei cu biciul său și făcu să sară în sus de vr'o câteva ori armăsarii săi viguroși, apoi trase cu trăsura cea grea la locul unde i se poruncise.

Nu țēnu mult și ótă că se auđi din sus pasul trândav cu care cobora marele postelnic treptele în jos.

Tache care observase tot ce se petrecuse în giurul său cu cea mai încordată atențiune, auđi acest pas, și își scóse cu o mână, care tremura de frică și de neliniscă căciula sa de oiă din cap, apoi ridică în sus doue lădițe în care strigau doispredece pui de găină, și se sbăteau nisce păstrăvi vii țēnēnd tot odată în mâni și o jalbă ce o scosese din sîn. Astfel așteptă el în o posă umilă venirea boierului.

În fine se arētă marele postelnic pe scară, îmbrăcat în un antereu lung de mătase, încins peste mijloc cu un șal turcesc din Țaligrad, cu ișlicul în cap, și învêlit până la sprēncene cu o giubea, care era de postav albastru și căptușit cu blană scumpă. Zărind pe Tache, i strigă cu totă gravitatea unui boier de protipendă:

„Cine esci tu mēi, și ce vrei tu mēi?“

Tache se aruncă în genunchi și sărutând antereul boierului puternic, dișe cu vocea tremurândă: „Să trăiesci Măria Ta intru mulți și fericiți ani. Eu sunt Tache Pângărescu, nevrednicul fecior al slugei tale plecate Costea Pângărescu fostului tēu logofet de curte!“

„Ei bine — spune ce voiesci dela noi?“

„Am o carte pentru fața cinstită și mărită a Măriei Tale.“

— Adă-o, să vedem acéstă carte.

Tache se apropiă de postelnic cu capul plecat până la pământ i dete hărtia și se aruncă éráș în genunchi, asceptând în acéstă pozițiune răspunsul.

Boierul deschise hărtia și ceti următóarele:

„Milostivul și îndurătorul meu stăpēn:

Mē inchin cu plecăciune. După sfânta datorință ce am ca o slugă plecată viu a întreba pe Măria-ta de sănătatea Dtale, ce-mi este atât de scumpă, căci decă fiind asta bună, mē voi bucura până în adēncul sufletului meu. Eu slavă Domnului mē aflu bine și în vēd de treburile mele și de datorințele mele ce le am față cu Măria-ta. Am primit cartea pe care mi-ai trimis și am făcut toate ce mi-ai poruncit. Am trimis pescarii, vînătorii și pircălavii prin intréga plasă și am nădejde că cu ajutorul lui Dđeu și prin silințele slugei tale plecate se va împlia curtea și casa Măriei-tale cu toate cele trebuincioșe.

Értă-mi acum mărite postelnic să mē rog de ceva. Fiul meu, aducătorul acestei cărți plecate, a ajuns în vîrsta în care se póte face om. L'am invēțat la toate de câte are trebuință un suflet, care vrea să se facă om, dar totuș nu este destul ceea ce a invēțat la mine. Îl trimit la Măria ta, ca să se pricopsescă și să se facă din el un om bun și cu dreptate după voința Domnului.

Primescē milostive boierule doue lădițe cu păstrăvi și doispredece pușori de găină, pe care i-am crescut și i-am îngărășat pentru Măria-ta.

A Măriei tale

nevrednică și plecată slugă

Costea Pângărescu,

arendăș la Bucov plasa sacului.

După ce cetise marele postelnic Andronache acéstă scrisóre, trimise de chiămară pe logofătul său de curte căruia i dișe:

„În acēști păstrăvi și trimiteți și tu unde; ér pe acēst băiat primescē-lu în casa mea să-mi fiă de-o camdată ciubuegiu.

La acēste cuvinte ale boierului inima lui Tache

sări de bucurie, căci prin slujba ce o primise la marele postelnic, începură a i se îndeplini visurile sale de aur.

Trăsura se depărtase din curte. Logofătul făcu un semn lui Tache și îl duse de-a lungul unei galerii întinse și închisă cu geamlic în o chilie întunecată și murdară și dîse împingînd ușa cu piciorul: „étă lăcașul tîu, întră cu Dumneđeu și veđi-ți de ale tale, peste un ceas voi veni éras, ca să-ți arăt ce ai de făcut în slujba care ți-a dăruit mila măritului nostru stăpân.“

Tache acceptă până ce se depărtă logofătul, apoi fugi iute în curte, luă nisce disaci pe care îi ascunsese după un stîlp și se întorse tot atât de iute în odaia sa. Acești disaci cărpiți cuprindeau tótă starea lui, compusă din doue cămăși și alte mărunțișuri cu care-lu înzestrase tată-séu și îl trimise după dorința sa în lume, ca să să pricopséscă.

Locuința sa cea nouă abia cuprindea un stăngin pătrat. În unul din cele patru unghiuri stetea o vatră mare și próstă, ca vetrele din o cafenea turcésă, pe grinda acestei vetre era un ibric mare, iar pe vétră puțin jar. În unghiul al doilea era un dulap plin de ciubuce și lulele turcesci cu iminele de chihlibar. D'asupra acestei colecțiuni de ciubuce se vedea o grămadă de cesce séu filingene turcesci cu zafuri de argint și vr'o doue chisele cu dulcéță. În despărtăméntul de jos al acestui dulap era un lighian de argint în care stetea o bucată mare de săpun. Lângă acest dulap și pe jumătate acoperit de el se afla un pat — adecă trei scânduri înguste puse pe doue trunchiuri de lemn și acoperite cu o rogojină. Păreții erau împodobiți cu vr'o câteva chipuri próste, dintre care unul reprezenta bătălia maritimă de la Ceelme Liman și sfărămarea flotei turcesci prin prințul Orlof, ér altul infățișa uciderea lui Hangeri Vodă de cătră un trimis al porți otomane.

Tache Păngărescu aruncă o privire desprețuitoare asupra acestor podóbe, apoi deschise feréstra și se uită în curte.

Părea că contemplézá cu mare atențiune mulțimea de păsări, care răcâia prin curtea din fund a boierului. El însă nu avea gîndul la acéstă privelisce, medita la planurile sale, care se vedeau că ar fi apucat pe calea împlinirii. Nu-și perdu însă mult timp în aceste meditațiuni, nu uită de present pentru viitor. Se simțea dator a se orienta cât mai curênd în casa stăpênului séu. Merse în bucătărie și făcu cunoștiunță cu bucătarul țigan, a cărui amicitie și-o căștiga prin mirarea ce afecta despre mulțimea de vase ce se vedeau acolo și despre parfimmurile gustóse ce respândeau ólele și tingirile de pe focul vetrei. Apoi se prezentă la toți servitorii din casă și în fine se duse la logofătul, rugându-se cu stăruință și cu lingușire de el, ca să-l inițieze în datorințele slujbei sale.

Cătră séră când se aruncă obosit pe rogojina sa, borborosí în sine: — Étă-mé însfêșit la începutul

începutului . . . am pus mîna pe pâne și pe cuțit . . . curagiu și răbdare . . . iscusință și perseveranță . . . și-mi voi ajunge scopul . . . voi face și eu bani, ca acest afurisit de fanariot . . . cu bani în deschid tóte porțile . . . nici ușa banului Comănescu nu-mi va rămânea închisă.“

La Măndica sérmana nu se gîndea de loc, o uitase par' că nici n'ar mai fi fost pe pămênt.

El căuta un viitor strălucit — ea însă plîngea în chilióra ei un trecut perdut, o fericire înșelată.

II.

Postelnicul Andronache Tuzluc.

Să părăsim pentru cât-va timp pe elevul ciocoismului, și să ne ocupăm puțin mai în special de patronul séu marele postelnic Andronache Tuzluc.

Acest fanariot venise în țeră în suita lui Caragea Vodă, ca simplu servitor.

Născut în una din stradele cele înguste ale Fanarului, era fanariot de viță, era reprezentantele acelei cangrene morale din care se nascu ciocoismul, adică umilirea servilă, lingușirea trădătoare, ambițiunea egoistă și tóte celelalte stahii funeste, care și până astăzi există printre Români, confrății nostri din România liberă și regală, de și însă acum tupilate și ascunse.

Ciocoismul indemna a fi mare cu cei mici, și mic cu cei mari, el avea obraz de săftian, după vorba Românului, primea zimbînd insulte cât de grave și chiar palme, fără a simți nevoie de vr'o satisfacțiune.

Așa era Andronache Tuzluc, inima sa era sécă de ver-ce semênță bună, ceia-ce altuia i s'ar fi părut injosire, lui i se părea înălțare, rușinea lui i era fală. Declara în gura mare, că este ciocoitu de casa lui Caragea Vodă, și . . . mulți îl pizmuiau.

Politica sa consistase în lingușirea și servirea mai cu semă a părței femeiesci din prejurul domniței Ralița, fata lui Caragea Vodă, care avea multă trecere pe lîngă tatăl ei.

Sé apropiase de acéstă princesă prin mijlocirea unei dame de onóre a ei, cu care intrase în relațiuni intime, numai și numai pentru a fi observat de domnița. În decurs de un an Andronache fu postilonul de amor al ei și își dobîndi drept recompensă un pitac prin care fu numit logofăt al curței domnesci.

Acest pitac i deschise lui Andronache, nu numai calea onorurilor, ci i dase în mână și cheia la nenumérate comori.

Fanariotul nu era nici decum sficios, știu să profite de ocaziune. Punea mîna pe ce putea și căd vedu că numai avea nimic la îndemână, cumpără monopolul círciumăritului, și al accisului, apoi luă în arendă poliția și justiția și se întovărăși astfel cu hoții și cu tîlharii, jăfuind biéta țeră și storecîndu-o în timp de trei ani, agonisind astfel dece moșióre și vr'o doue familii de țigani, robi, vii și case și isbutind în fine a deveni mare-postelnic.

Fiă-ne permis a înșira aici, după V. Alecsandri

ierarchia boierăscă cum exista pe acele timpuri în România și Moldova.

Era trei clase de boieri.

Clasa I. poreclită grecesce Protipendă, fiind-că era compusă de cinci ranguri înalte: Logofeți, Vornici, Hatmani, Postelnici, și Agi care singuri aveau dreptul de a purta barbe. Ea forma o bogată oligarhie de câte-va familii greco-române ce-și atribuiseră dela sine calificarea de aristocrație, calificare nebazată nici pe fapte glorioase nici pe moștenirea titlurilor ca la celelalte corpuri aristocratice din Europa occidentală. Totu-si în acea clasă și numai în sinul ei Domnul alegea consilierii săi și funcționarii mari ai statului. Astfel ministrii președinții divanului domnesc generali miliției, etc., nu puteau fi alți boieri de cât numai acei din Protipendă și, chiar tinerele odrasle din tulpina evghenistă păseau triumfal peste toate treptele ierarhiei pentru că de-a dreptul se întrebau în posturile de ispravnic și de vornici, de aprozi.

Clasa II. formată de ranguri secundare, precum: spătari, bani, comiși, paharnici etc., era mult mai numerosă însă tot-odată și mărginită în aspirațiile ambiției sale. Din corpul ei în adevăr eșiau diacii de visteria adică funcționarii ministeriului de finanțe, însă rare-ori, chiar după mulți ani de serviciu, un favorit al sorții ajungia a se furișa în mândra Protipendă.

Clasa III. miluită cu cînuri, ranguri de: slugeri, sătrari, medelniceri, ftori - vîst, ftori - post etc., erau funcționari subalterni, care îndeplineau cancelariile și mânjeau conțururile groase de hîrtie vînetă cu docladuri, otosamii, anaforale etc., scrise cu slove încălecate d'asupra altora, căci pe atunci literele latine erau tot așa de cunoscute în neamul latin al Românilor ca și hieroglifile egiptiene sau ca semnele alfabetului chinez. Clasa III. visa la splendoră boierilor clasei II. neputînd închipuiea ei, — de ordinar — să se ridice pînă la înălțimea olimpică a clasei I.

Dar chiar Andronache făcea o excepție tocmai ea și Tache Păngărescu, căci ei amendoi visau chiar dela începutul carierei lor la înălțata Protipendă și pe chior Andronache îl aflăm deja ajuns pe cea mai înaltă treptă a ierarhiei boierăscă.

Înaintase atît de repede încît nu se pré încredea nici el în statornicia norocului său și se hotărîse a întări fundamentul edificiului său de mărire prin o alianță cu una din casele de viță veche boierăscă din București.

El își alesese tocmai pe fata banului Comănescu, Dochia, care făcuse și pe Tache, pe aceea slugă plecată și umilă a boierului, ca să părăsescă satul său și să vină la București, intru cucerirea ei.

Tocmai în ziua în care sosise Tache în capitală, tocmai în momentul în care îl oprise pe boier cu cartea ce o adusese dela tată-său din Bucov, și cu păstrăvii și cu puil de găină, marele postelnic era pe cale cătră casa banului Comănescu, unde se și duse în butca sa fidulă pentru a peți pe Dochia.

III.

In casa banului.

Banul Comănescu era de viță română, cu inima verde și cu îndurare pentru patimile neamului său. Un bărbat cum se cade, care ofta adese-ori de impietățile și nedreptățile sub care sufereau breslele negustorilor și a meseriașilor, lipsite de orî-ce drept municipal dar exploatate de funcționarii agiei și eforiei. Vedea cu durere cum pe și ce mergea scădea această, — decă ni este permis a dice așa — măduvă a romanismului. Singura prerogativă, care le rămăsese consista intru a presenta la anul nou Domnului o pâne mare și sare. Semțitorul boier neaș român prevedea că vor dispărea în curînd aceste bresle, cum au și dispărut astăzi sub vîlul năvălitor al jidovilor alungați din Rusia și Austria. Dar cu îndecîtă amărăciune se gîndea la sôrtea sërmanului popor, care se perdea în umbră, în părăsire, în ignoranță . . . care era șerbît boierăscului, care-î avea pe toți de stăpîni pe cap, pe toți: pe vătăfi, arendași, proprietari, slujitori, cenușeri, țircovnici, revisori, sameși, ispravnic, judecători, directori, ministri, Domn și Sultan . . ., care era supus la belicuri, supus la biruri, supus la dare de flăcăi la oaste, supus la bătae cu biciul, supus la supliciul fumului prin temnițe, espus la toate capriciile crude ale sôrtei, la toate miseriile morale și fizice, plecat la toți, fiă indigeni sau străini, sărăcit înjosit, coprinș de grôză din copilărie pînă la mörte, și neapărat de lege nici măcar în contra crimelor.

Ce de miserie, ce de miserie — dicea Comănescu cînd își aducea aminte în meditațiunile sale de această stare a lucrurilor și cînd trebuia să-și dică, că după acest popor român mai rătăcea în fundul tabloului încă un neam și mai deplorabil, un neam de origine străină, cădüt în robie, gol, nomad, batjocorit, desprețuit; țigani numărați pe suflete, proprietate monstrôsă a statului, a boierilor și chiar a sfintei Bisericii, îngenunchiați sub biciul plumbuit al Nazirului, vînduți la mezat ca vitele, despărțiți cu violență de părinții și de copiii lor, sbiciuiți crunt de unii proprietari, ce se intitulau creștini cu frica lui Dumnezeu, puși în obezi, în sgarde de fer cu cörne purtând clopoșele! . . . Țigani asupra cărora puternicii țilei exercitau dreptul arbitrar de viață și de mörte; Țigani, care reprezentau spectacolul înfiorător al sclăviei negre, precum țerani Români reprezentau șerbirca albă.

Banul Comănescu văduse cu ocaziunea vizitei sale la moșiile lui din districtul Prahovei aceste miserii éráș din apropiere mai mare, și se convinse încă odată despre un adevăr trist și deplorabil, văduse acel element, care prin alte țeri îl găseai în primele șiruri ale luptătorilor de cultură, văduse că între clasele privilegiate și între cele desmoștenite era un cler ignorant, superstițios, ingrășat cu mâna averilor monăstirești, aplecat mai mult la plăcerile lumesci de cât la smerenie apostolăscă; un cler care în loc de a căta să lumineze turmele neingrijite, în loc de a exercita un sacerdoțiu

sacru și mângăitor conform moralei lui Christos, prefăcuse sfântul potir în cupă de plăcere și talerul cu anafora în disc de parale.

Banu Comănescu discuta adese-orî cu soția sa, cocóna Săftica acéstă próstă stare a lucrurilor. Da, așa este, nu vè mirați iubiților lectori, decă vè spunem că o cocónă din acele timpuri era la înălțimea ataror cestiuñi. Sexul frumos de pe atunci, după cum sè constată de toți scriitorii contimporani primea educațiune mai îngrijită de cât chiar consortiilor lor. Multe din ele a fost crescute prin institute din străinătate, învățase limbile francesă și germană studiând musica, deprindënd manierele europene, adoptând costumele și ideile nouă, și simțindu-sè în fine create pentru a fi regine, pentru a exercita o influență salutară în societate, pentru a pași triumfal pe calea unei existențe demn de calitățile lor fizice și morale. Din contră, tinerii meniți a deveni consortiilor lor, erau crescuți la școlele grecesci, școlele în care varga și falanga serveau de mijloc pertru învățarea verbului tipto, tiptis.

Banu Comănescu făcuse o esceptiune între conscolariii sei; și el învățase carte grecescă nu rămăsese însă în păturile nesciinței, cu tóte că păstrase antereul oriental. El era în stare de a răspunde la aspirările sufletesci ale soției sale și căsătoria lor era fericită cu tóte că sè realizase, ca multe altele, prin o absolută autoritate părintescă. Intimplarea îi servise de minune, căci ideile și simțirile lor sè potriveau intru tóte.

Să nu credă cineva, că în casa banului ar fi domnit obiceiuri moderne. Nu, sè păstrasera datinile strămoșesci cele bune. Legăturile acelei familii erau strinse și basate pe simțirele de dragoste între soți și de respect din partea copiilor cătră părinți. Acest respect sè manifesta dîlnic prin sărutatul mânei și prin multe mici nuanțe în obiceiuri casnice, dispărute astăzi din societate. Căsătoria lor era considerată atât din partea lui cât și din partea ei ca unele din tainele cele mai sacre ale legeri creștinesci, era consolidată sub scutul credinței și prin urmare menajul lor era un adevărat model de bună înțelegere, de bună purtare și de bun traiu. Și în casa Comănescului confortul principal consista în belșugarea cămării și a parsechiurilor cu feluri de meseliciuri, dulceturi, rachiuuri, tóte fabricate în casă sub privigherea cocóni, care era bună gospodină, cu tótă cultura ei europeană. Și ei dispuneau de luxul obicînit de pe atunci, care sè manifesta prin mulțimea servitorilor, mai toți țigani, prin scumpetea blanelor, a șalurilor turecesci, și a hainelor de mătase, prin frumsețea cailor eșiți din herghelilele proprie, prin eleganța echipagiului cu patru cai și prin Arnăuții îmbrăcați în dulămi aurite.

IV.

Pețirea.

Așa erau ómenii, așa era casa cu care voia să sè afleze Andronache, fanariotul, ciocoiul.

Banul Comănescu resimți o surprisă neplăcută, când i sè anunță visita marelui postelnic, dar îl primi, cu tóte că l'ar fi trimis mai bine în fundul iadului, îl primi, căci era om cu minte, și nu voia să se strice pentru un nimic, cu puternicii dîlei. Nu venise încă ora cea dorită, era silit a năbuși ura sa în interiorul ânimei sale până la timpuri mai bune.

— Poftesce pe evghenia-sa în odaia, — dîse deci banul cătră arnăut, care venise să-l prevestescă de visita marelui-postelnic.

— Aferim, evgheniotate, — exclamă marele-postelnic intrând în odaia, — n'am sciut că trebuie să fac atâtea forme până sè intru la Dta. — Apoi zimbi dulce și merse de-l sărută pe ban pe barbă.

Acéstă sărutare era un semn de mare catadicselă, de óre ce se usita numai între semenii. Marele-postelnic făcënd parte din protipendă era boier de clasa I, pe când Comănescu ca ban nu făcea parte decât din tagma boierilor de clasa II, așa dar ei nu era pe una și aceiaș tréptă socială, și după tipic banul ar fi fost dator sè sărute pe marele postelnic pe piept.

— Pofim de șeđi evgheniotate — sè grăbi a dîce Comănescu silindu-se a tainui scârba ce resimțise la sărutatul fanariotului.

Andronache își ridică antereul și suindu-se pe divanul cel lat, care incongiura tótă odaia astfel încât cuprindea aprópe doue părți din ea, lăsând în mijloc numai un mic cerc pentru podelă, sè incolăci lângă o mescióră, pe care sè afla ciubuce și tutun, și fără de a ascepta de a fi pofit din partea stăpânului casei la acéstă, făcù semn arnăutului, care stetea încă lângă ușă, să-i trimetă pe ciubucegiu, ca să-i aprindă luleaoa.

Banul sè simți puțin cam atins de acéstă purtare degageată din partea marelui-postelnic, dar nu sè trădă nici măcar prin cel mai mic semn, ci sè incolăci și el lângă mescióră și intinse și el luleaoa sa, ca să i-sè aprindă.

— Cu tóte că slujitorii nu ne vor înțelege, — de óre-ce vorbim greceșce, — dîse acum Andronache, — totuș te rog să-i depărtezi, că-ci am să-ți vorbesc despre o mare taină.

Banul făcù semn arnăutului să sè retragă, și asceptă apoi în mare nedumerire, sè audă ce taină i va descoperi ciocoiul.

— Slava în care mă veđi, — incepu fanariotul. — nu-mi póte fi de nici o tîcnelă. Nu sunt, ce-i drept, născut în acéstă țeră, dar o iubesc ca și un fiu al ei.

— Fățarnicule — eugetă banul în sine, slobozind un fum grozav, ca sè ascundă dinaintea fanariotului trășurile feței sale, care esprima un dispreț cumplit.

— Sunt legat cu miș de legături seumpe — continuă Andronache, — de pămîntul României, — dar una, și încă cea mai prețiosă din ele, în lipsesce. Cu tóte simțirile mele patriotice, cu tóte slujbele mele, ce am adus și aduc acestei frumoșce țeri, lumea mă chiamă strein și mă va chiama strein până ce voi

remânea în starea aceea în care mă aflu astăzi. M'am hotărît a face pasul însemnat. Mult m'am gândit și mult am ales, dar în sfârșit m'a luminat Dumnezeu și mi-a arătat locul unde voi găsi cea ce-mi lipsește pentru deplina mea fericire. Casa Dumitale, evgheniotate, este locul în care se află odorul scump merit a mă lega cu desăvârșire de acest scump pământ. Dintre toate casele boerilor pământeni nici una nu este așa de veștută, așa de iubită, așa de cinstită, precum este casa Dumitale. Cinstiturile cu care m'a hărăzuit Măria-sa Voevodul în dă curagiul, ca să îți cer pe fiă-ta Dochia de soție, să o fac boerésă de propțiendă."

Banul își perduse graiul față de această cerere nerușinată. Fumul ciubucului său își perdu calea, îl inecă și îl făcu să tușească grozav.

Andronache Tuzluc, marele postelnic, accepta cu plăcere încolăcite și cu fața posomorită răspunsul Comănescului.

Tusea banului era scăparea sa căci decă nu l'ar fi apucat această tuse, el ar fi răspuns cu un refuz brusc. Așa însă avu timp a reflecta și a recunoște

că s'ar expune la mare pericol decă ar excita mânia acestui om, care avea mare influință pe lângă Caragea Vodă.

El dișe deci acum, răspunzând la pețirea fanariotului. — Mă simt tare cinstit prin cererea D-tale; și fi sigur că sunt gata, cât despre mine a o primi. Dar Dochia fiind unica mea copilă a fost crescută cu alte idei, cu acelea, care domnesc prin Europa, unde se dișe, că ar fi datina, ca și fata să fiă învoită, când e vorba de a-și lega viitorul ei. A fost o greșală această creștere, o recunosc, dar acum este făcută și nu se mai poate repara. Nu dișe, că fiă-mea ar fi în contra căsătoriei cu D-ta, căci nu știu, nu pot să știu, de ore-ce n'am avut prilej de a o întreba despre această. Atât știu însă că decă ea nu va fi învoită, atunci ar alege mai bine mărtea decât o căsătorie silită.

— Înțeleg, înțeleg — răspunse grecul sculându-se, mi-ar părea rău, decă duduca nu m'ar voi, rău pentru mine, dar poate și mai rău pentru Dv.

Cu aceste cuvinte se duse marele-postelnic, lăsând pe ban în nedumerire și în griji.

Butca lui Andronache apucă spre conacul domnesc, adică spre palat. (Va urma).

Iacob Negruzzi.

Nimic nu poate arăta mai bine indolența Românilor față sau literatura română, decât faptul că pre puținii Români sunt orientați asupra celor mai eminenti scriitori ai lor. Astfel o știu chiar dela Iacob Negruzzi, că cu ocaziunea reprezentării piesei sale: „o alegere la senat“ mulți dintre amicii săi personali îl gratulară de „frumosul început“, pe când el publicase deja mai multe volume cuprinzând parte poezii parte schițe, ba chiar comedii și un roman, pe când el era deja de un șir de ani redactorul celui dintâi jurnal literar al Românilor, redactorul „Convorbirilor literare“, pe când idila sa „Miron și Florica“ se tradusese deja în limba germană și fusese apretiată de criticii străini, chiar pe atunci un concetățean, un amic îl gratula, ca și când acea piesă ar fi fost prima sa încercare pe terenul literar.

Alții care se dișe mai orientați în literatura română cred că Costache Negruzzi ar fi un frate al lui Iacob Negruzzi.

Despre Alexandri și despre Costache Negruzzi s'au publicat deja mai multe biografii nu numai în limba română, ci și în limbă străină. Dar despre cei lalți poeți români, despre viața lor, despre succesele lor, publicul nostru este încă foarte puțin informat.

Noi ne vom încerca a îndeplini această lipsă după puterile noastre și începem seria biografiei noastre prin aceea a redactorului „Convorbirilor literare“ care după vederile noastre în poezia română, ocupă unul din locurile cele mai fruntașe.

Iacob Negruzzi fiul lui Costache Negruzzi fu născut în 30 sau 31 Decembrie 1842 la Iași. Dicem în 30 sau 31, fiindcă poetul nostru a intrat în viață la miezul nopții, așa încât nu se poate fixa data, de ore-ce nu știe nimeni, decă trecuse sau nu peste penultima zi a anului. Iacob Negruzzi a învățat carte în casa părintească până la vârsta de nouă ani, când a

fost trimis la Berlin împreună cu mai mulți copii din capitala Moldovei conduși de profesorul Freweger. În Berlin a făcut studiile gimnaziale tot acolo a urmat cursurile universitare până la absolvirea doctoratului în drept în 1863.

Intors în țară I. N. a profitat de un concurs publicat pentru catedra de dreptul comercial la Universitatea de Iași, și la care eșind victorios a fost numit profesor, întâiu provizor, apoi definitiv (1864 toamna). Êtă-l dar în o vârstă de abia douăzeci și doi ani, ocupând un post din cele mai serioase.

I. N. a fost în mai multe rânduri deputat, dar, după cum mărturisese el însuși n'a putut găsi până acum deosebită plăcere la lucrările politice. De la 1867 dirigează Convorbirile literare, punând o muncă de mai multe ore pe zi și o cheltuială, ce a variat între 250—1080 franci din pungă pe an, pentru a acoperi deficitul anual. Această particularitate ne explică destul de lămurit, pentru ce nu au ținut prin România alte foi sau reviste literare, și ne explică și dragostea ce are Iacob Negruzzi pentru literatura națională — căci nu deficitul ce le acoperă el sunt paguba cea mare, ci neglijarea ocupației lucrative de avocat pentru acea păgubitoare de redactor, este principala sursă merit.

Până acum (în 1879) a publicat un volum traducerii din Schiller: Die Räuber, Fiesco, Cabale und Liebe O broșură: Miron și Florica; un volum Poezii edit. Socec & Comp. București, un volum Copii de pe natură edit. Socec & Comp. un volum Michai Vereanu roman, Iași. Alte scrieri, precum Satire și Epistole, Comedii, descrieri de călătorii etc. au fost publicate succesiv în Convorbiri literare, însă nu încă în volume separate.

Angelo de Gubernati, vestitul profesor din Florența care în dicționarul său, dă un loc însemnat și Românilor — din

dragostea ce-i insuflă, afinitatea de rasă, a scris lui I. N. o scrisoare foarte amabilă prin care i-a anunțat, că și el (I. N.) va figura în dicționarul său. Asemenea a fost vestit din Lipsca că în ultima edițiune a lui Brockhaus (ce au apărut său va apăre, cea ce nu șcim bine) va figura și I. N. Noi nu ne-am putut procura aceste publicațiuni costitoare, pentru ca să ne informăm despre respectivele notițe asupra lui I. N. Să pôte pré lesne că am ceti acolo ceva despre dânsul, pe care singur el nu le scie, și astfel am fi informați despre particularități ale sale cari îi sunt necunoscute. De aceea ne-am mărginit la puținele date pe care le-am publicat aici și care sunt tôte autentice.

Nu putem sfârși fără de a mai spune că I. N. a fost decorat pentru meritele sale literare cu Medalia „Bene merenti“ clasa I. El nu pune mare preț la această decorațiune conferită cu pré mare ușurință din partea guvernului. După cât șcim

I. N. nu o pörtă, ba încă nici nu și-a procurat-o mult timp, căci împreună cu D. Orășan fost redactor al „Nichipercei“ și cu alte personalități de acelaș merit literar-i vine greu a crede, că ar fi o distincțiune foarte onorifică să pörte acest semn. Dar să nu dâcem lucru mare! Dêcă vre-o imprejurare îl va fi silit să să presente M. S. regelui, va fi trebuit, vrând ne-vrând, să urmeđe regulele etichetei stabilite, și-și va fi aninat de pept moneda ce arată, că a scris versuri și prosă, și că aceste versuri și această prosă a fost remarcate de guvernul țerei.

De când am adunat aceste date, poetul nostru a fost chiebat în sênul Academiei Române ca membru ordinar. El dar face parte din înaltul aeropag, chiebat ca să promoveze cultura și sciința printre Români.

I. N. este încă tênăr, dêcă va propăși pe calea apucată tot așa ca până acum va aduce încă mari servicii neamului său.

Să-i urăm deci perseveranță și zile îndelungate.

Amor.

Tu m'ai privit, și eu
La inimă lovit,
Uitând de Dumnezeu
Pe tine te-am mărit.

Dar nu cu psalmi bătrâni
Și nici cu viers d'amor,
Ci numai cu suspini
Și cu oftări de dor.

Și raiul pe pământ
D'atunci îl căutam,
Și de al morți gând
Adênc mă 'nfioram!...

Când te-am privit și eu
Și când, vai! te-am vêdut,
Din nou în Dumnezeu
Credință am avut!

Dar raiul pe pământ
D'atunce nu-l mai cat
Și cu al morții gând
D'atunci m'am împăcat.

Noțiuni de estetică.

Biblioteca română va cuprinde recenziuni și critice despre tôte produțiunile de bele arte și bele sciințe de origine română său cari interesêsă mai aprôpe pe Români. Ea va contribui astfel la propagarea și desvoltarea gustului estetic în cercul cetitorilor sei, și d'aceia credem că nu va fi de prisos. Dêcă ne vom incerca de a presenta aici în mod instructiv lineamentele celor mai de frunte obiecte ale estetice.

Cuvântul estetică este o expresiune sciințifică, și s'ar putea tâlmăci în limbajul obișnuit, prin sciința gustului, său sciința frumosului, său sciința artelor. Chiar printre popôrele mai înaintate în cultură decât cum este poporul român, cu puțin timp mai nainte, această sciință să ținea de domeniul exclusiv al învățaților; ei făcuseră din ea o sciință filosofică, cu tôte că este o afacere, ba am putea dâce o necesitate pentru viața practică. Dar cu totul nedependinți de acești învățați s'au găsit măestrii mari, cari au allat cu mai mult adevêr misterul frumosului, și a desvoltat în public pricepera acestui mister, formând prin produțiunile lor o școlă,

în care și cei neinvêțați pot să-și ia cu succes bun instrucțiunea necesară. Rafael, Mozart, Canova, Molière, Shakespeare, nu și-au format din cărți simțul lor estetic, au mers calea lor propriă, și opurile lor au devenit regulatorii preceptelor scolastice.

Ținta pe care o urmărim noi prin aceste noțiuni nu pôte fi instrucțiunea sciințifică a cetitorilor nostri. Voim numai să-l arătăm ce este adevêrat, frumos și bun, și să oferim nutriment pentru spirit și pentru inimă; să-i deprindem a cunôsce ce este rêu, și stricacios, și să-i ferim dela lectura scrierilor prôste, care n'au alt scop decât de a ține de urit acelora. cari nu cunose plăceri mai înalte.

Mai nainte de tôte va trebui să ne înțelegem asupra unor principii generale ale estetice și apoi ne vom ocupa și de ramurile speciale ale acestei sciințe mari.

Frumosul trebuie să apară, să să presinte, și anume nu în fracțiuni, nu în bucățele, ci întreg și deplin. Pot să exprim o idee astfel încât să fiă spirituală și să fiă pe

deplin înțelesă de ascultător. El va dice: Așa-i, e drept! Pot să exprim aceeași idee însă acum astfel încât ascultătorul nu va recunoște numai un adevăr, ci va resimți și frumseța ideii mele; forma în care se prezintă această idee, excită plăcerea ascultătorului, căci mijloacele pe care le-am întrebuițat pentru reprezentarea ei, adică cuvintele mele, satisfac nu numai cugetarea dar și maniera sa de a vedea, ele plac ochilor sêi spirituali și provocă evoluțiunea liberă, un sbor liber al fantasiei sale. De câte-orî, cetind o carte nu-ați exclamat la câte un pasagiu: „asta-i frumos“.

Spiritul trebuie să fiă însă cultivat pentru a putea conține frumosul. Acelaș lector cu zece ani mai înainte ar fi trecut nemișcat; ba pôte chiar nemulțămît peste acelaș pasagiu, pe care astăzi îl recunoște de frumos, căci nu-lu înțelegea pe deplin, frumosul nu i sê presenta pe întreg. Ba nici chiar simțul sêu limbistic nu sê dezvoltase la acel grad de subtilitate, care este necesar pentru a cunoște, decă forma este amăsurat cuprinsului, și cuprinsul formei.

Efectul frumosului este dar dependent nu numai de ore care condițiuni obiective, adecă ale obiectului prin care sê prezintă, ci și de condițiuni personale sêu subiective, adică ale individului, căruia sê prezintă. Obiectul frumos sê arată vederei nōstre firesci, ca o aparițiune neatîrnătoare de noi însă, pentru ca sê-lu putem cunoște de frumos trebuie sê-lu privim și cu vedere intelectuală, care numai prin exercițiu va dobândi agerimea necesare spre distingerea calităților. Asta-i condițiunea subiectivă, în lipsa ei frumosul există tot atât de puțin, ca și când ar lipsi condițiunile obiective sêu însuși obiectul frumos. O statuă, pentru a fi frumoasă trebuie sê prezinte oreși-care proporțiuni în părțile ei singuratic, corespundând faptului omenesc, dar unei făpturi dezvoltate în perfecțiune, o pictură frumoasă trebuie sê fiă desemnată în condițiunile naturii și colorată tot asemenea, etă condițiunile obiective. Legea proporțiunilor observată de sculptor, armonia colorilor urmată de pictor este valabilă pentru tōte timpurile și tōte țerile, este mai presus de capriciul și arbitrul artistului, care sê pedepsește pe sine și și greșește frumseța opurilor sale decă le vatamnă sêu le disprețuiesce. Și încă: statuetele eline ale epocii clasice rămân frumoșe; asupra lor nu decide opiniunea barbarului, care le sfărâma ca și când ar fi petre brute pentru a le întrebuița la zidirile sale grosolane, nici sentința celui supracultivat, care sê emancipă dela regulile acelei epoci. D'acici rezultă, că trebuie să existe deja un ore care grad de dezvoltare omenescă, nu numai pentru a produce opere frumoșe de artă, dar chiar pentru a recunoște și a gusta frumseța lor. Noi nici n'am vorbi despre frumseța statuelor elinice decă nu ne-am afla pe aceeaș tréptă de cultură, pe care sê aflau ei, decă n'am fi în stare a vedea și a simți tot ca și ei. Decă vederea unei statue clasice nu ni-ar produce un efect plăcut, decă ele nu ni-ar încălzi mintea și simțul atunci ar trebui sê declarăm de neadevărate legile artei antice. Asta ne conduce la al doilea princip:

Condițiunile obiective ale frumosului, legile estetice, sunt tot odată legi ale înțelegerinței și ale simțirii omenesci. Nici una din aceste legi nu s'ar fi satorit și nu s'ar fi recunoscut, decă nu ar fi exercitat cu mult înainte satoririi lor o influință plăcută asupra simțului omenesc și decă

n'ar fi satisfăcut simțirea omenescă. Proporțiunea ar deveni disproporțiune îndată ce ar vătâma simțurile. Nu sê pôte numi frumos un lucru care nu este recunoscut de frumos de sufletul nici unu om, ba nu numai nu s'ar putea numi, dar nici n'ar fi frumos în sine.

Dela simțire trebuie dar sê purcedă tōtă estetica, fără cunoștința vieții sufletesci a omului nu există nici cunoștința estetică, știința frumosului, care ca ori ce altă știință are de a face cu legea și cu recunoșterea ei necondiționată și eternă, trebuie decî pe de o parte să procedă psihologicesce, adică trebuie să scruteze sufletul omenesc, căci numai astfel pôte găsi adevărul, er pe de altă parte trebuie să aprofundeze obiectele frumoșe și tehnologicesce, adică să studieze construcțiunea și proporțiunile lor, cu un cuvânt, omul care nu are încă destulă distincțiune în recunoșterea frumosului trebuie să se deprindă a sê perfecționa prin contemplarea obiectelor recunoscute de frumoșe de cei competenți. Pictorii și arhitecții vor studia în Roma producțiunile clasice din timpurile renesanței, er sculptorii în Elada statuetele epocii clasice.

II.

Cele trei puteri ale acțiunii sufletesci sunt: cugetarea, voința și simțirea.

Aceste trei puteri principale purced din o unitate comună, adică din sensibilitate. A simți, va sê dică în sens general a fi excitat prin impresiuni externe, și în acest sens deja planta are sensibilitate. Florea sōrelui sê întornă după cursul sōrelui, er mimosa își închide foile la cea mai slabă atingere. Planta însă nu sê pôte deosebi pe sine și de impresiunea primită, ea nu pôte distinge. căci nu pôte opune externului un intern, de ore-ce îi lipsesce sufletul. D'aceia nici n'are sensibilitate în sens restrins psihologic. Animalul sê deosebesce însă pe sine însuș de lumea externă și d'aceia observă nu numai schimbările stărei sale propriie, dar și lucrurile, care provoc această stare. Planta simte excitațiunea luminei, dar nu are cunoștință despre simțirea ei. Simte căldura și frigul, dar nu le cunoște. Animalul resimte căldura și frigul, fiind excitat de aceste simțiri, tot ca și planta de excitațiunea luminei; dar această simțire devine tot odată o recunoșcere a stărei sale propriie și devine simțire. Acele excitațiuni, care sporesc puterea vitală a sufletului, exercitând o influință binefăcătoare asupra ei, produc o simțire plăcută și de bună aflare; acele excitațiuni, cari împedecă puterea vitală, produc o simțire neplăcută de rea aflare. D'aceia sufletul cere din fire d'acele excitațiuni, care îi priiesc, și sê retrage de la acelea, care îi sunt împotriva. Simțirea sê preface în poftire și în detestare. Voința sê dezvoltă decî din simțire și acesta din sensibilitate. Dar și noțiunea purcede din sensibilitate, căci decă lucrurile din afară n'ar exercita nici o influință asupra sufletului, decă nu o ar excita, n'ar forma ideii prin urmare nu s'ar putea nasce în el nici cugetări. Noțiunea începe cu luarea în sēmă a lucrurilor, care excită (afectă) sufletul, sêu care produc în el un simț, și acest început sê numesce, intuițiune.

Ar fi însă o erōre decă am crede că noțiunile le putem primi numai prin ochi nostri. Din contră, prin fie-care din simțurile nōstre primim noțiuni, astfel prin auș noțiunea tonurilor, prin pipăit, noțiunea de mōle și vōrtos.

Fără obiect nu p^ote exista nici intui^{ti}une. Dar ele nu trebuiesc să fiă numai obiecte externe, căci putem să facem și starea sufletului nostru, ca d. e. durerea, iubirea, de obiecte ale intui^{ti}unei noastre, plasând aceste sim^{ti}ri, cum am ^{de}ice, dinaintea noastră pentru a le contempla. Și animalul are intui^{ti}uni, dar pentru el rămân neîn^{te}legibile, căci nu este în stare a întruni singuraticile intui^{ti}uni într'o ideeă comună, adică animalul nu pricepe. Și calul vede ca și omul mărul, bradul său cireșul el însă se oprește la intui^{ti}unea singuratică, nu intrunesc cele vădute în o comună imagine sau ideeă „pom.“ Copilul vădend primul măr privesce de o cam dată numai un lucru singuratic, nu pomul, dar după ce vede un brad, un cireș și altele ^{de}ice, concepënd diversitatea în asemnarea ei: etă și asta-i un pom: Căci el a distins deja părțile esen^{ti}ale, care formeză un pom de semnele lui accidentale. Sufletul omenesc are cunoșcin^{ta} de sine și se simte dec^{it} mai presus de lumea sensuală, își simte afinitatea sa cu vecinicul spirit dumnezeesc. Sufletul nu se p^ote feri de impresiunile sensuale ale lumii externe, dar el domnesce asupra sim^{ti}rilor cu puterea cugetărei. Și sufletul omenesc ca și acela al animalelor stăruiesc după bună-aflare, dar buna-stare dobitocescă nu-i este de ajuns; sufletul omenesc stăruiesc să afle adevărul și dreptatea, pofta sensuală devine voin^{ta} morală. Bucuria despre descoperirea fericit^ă a unui adevăr, mul^{ta}mirea după un fapt bun este o plăcere cu mult mai mare decăt ver-ce bucurie curat lumescă. Omul sim^{ti}nd ca o fiin^{ta} spirituală desvoltă sensibilitatea sa la sim^{ti}ri și fapte morale, er cugetând le preface în intui^{ti}uni și no^{ti}uni. Și vice versa, fiind-că sufletul spiritual simte tot odată și ca fiin^{ta} sensuală, împodobesce cele spirituale cu farmecul sim^{ti}rilor, intrupéză cele suprasensuale și le privesce astfel și astfel se bucură de ele. Cugetul spiritual se intrunesc cu sensibilitatea și devine sim^{ti}rea frumosului, și prin frumosul său nobilitéză sensualitatea omului.

O sensibilitate subtilisată astfel, o sensibilitate care s'a ridicat d'asupra lucrurilor sensuale, era numită de greci aethesis. D'aci se derivă cuvântul estetică.

III.

Estetica avend frumosul de obiect, cuprinde în sine nu numai via^{ta} sensuală, ci și via^{ta} spirituală și morală în armonia sa cu sensualitatea, cuprinde dec^{it} în sine intréga și deplină via^{ta} omenescă. T^ote puterile sufletesci sunt excitate prin intui^{ti}unea frumosului, însă nici una din ele nu func^{ti}oneză singură, ci ele t^ote sunt contopite una cu alta. Meditând un individ asupra unui adevăr, meditând cu serioșitate și cu profun^{di}me, atunci în acel moment numai cugetarea sa se va afla în ac^{ti}une, el va respinge impresiunile ce-i vin din lumea exterioară, va dori să-și închidă ochii, să-și astupe urechile, pentru a nu fi distras prin v'r'un obiect extern. Decă éráș acelaș individ venind dela preambulare se va întorce din frig a casă, în odaia sa bine temperată, atunci i se va excita sim^{ti}rea agreabilului, a bunei stări, dar în această sim^{ti}re nu se află nimic spiritual, această sim^{ti}re o are și animalul. În fine mergend la un amic bolnav pentru a-l căuta, cu t^ote că partea sa sensuală se sfiesce de asemenea jertfă, fiind împreunată cu multe neplăceri, dovedesce că sim^{ti}ul său moral este în ac^{ti}une și că a întrepins lupta în contra sensualității. În exem-

plele aduse lucréză omul cugetător, seu sensual seu în fine omul milostiv, dar el lucréză unilateral. Asculte el acum la o musică clasică, la o simfonie! Sensul au^zului va resim^{ti} plăcere și va fi surprins de frumoșă varia^{ti}une a sune^{telor} vesele și serioșe, dar plăcerea sensuală va trece peste curend în o plăcere spirituală a sufletului, individul va uita de t^ote miseriile și grijele lumesci și se va sim^{ti} mai apropiat de puterile ceresci. El în adevăr primesce sonurile din afară, dar nu le primesce pasiv; activitatea sa se descéptă, diferite imagine se presintă dinaintea ochiului său spiritual, multe sim^{ti}ri din ^{de}ile trecute reinviéză și i devin chiare și în urmă va sim^{ti} t^otă fiin^{ta} sa ca reinviată, fortificată și dispusă la fapte bune. Asta-i dispozi^{ti}unea estetică a sufletului. —

Acum a^{ți} voi să sciti decă este v'r'o diferen^{ti}ă între: „frumos“ și între „estetic.“ Da este, și această diferen^{ti}ă este destul de însemnată, pentru a ne atrage aten^{ti}unea asupra ei. O cadră, are efectul esteticului asupra privitorului, fiindcă este frumoșă. Cuvântul „estetic“ însemnéză starea în care se transpune sufletul prin frumse^{te}, „frumos“ este calitatea obiectului, „estetic“ este condi^{ti}unea stărei sufletesci. Dar fiindcă frumosul există numai pentru om, căci numai el posede calitatea frumosului, este lesne de explicat, de ce se schimb aceste două expresiuni așa de adeseori una cu alta. Dicem o reprezenta^{ti}une estetică, în loc de a ^{de}ice o reprezenta^{ti}une frumoșă, fiind-că ne cugetăm la efectul estetic al obiectului reprezentat, tot așa precum vorbim și de scrieri „religioșe“ sau „morale“, cu t^ote că o scriere nu p^ote fi nici religioșă nici morală, căci numai efectul ce produce asupra cetitorului p^ote avea această calitate. Nu putem însă ^{de}ice: acest om are un sim^{ti} fin, frumos, seu o sim^{ti}re frumoșă, în loc de a ^{de}ice: că are un sim^{ti} estetic, seu o sim^{ti}re estetică, căci aici este vorba despre starea sufletului. Dar putem ^{de}ice: are sim^{ti}ul „frumosului“ căci aici ne gândim la obiect.

Spiritul se p^ote transpune în o stare estetică și fără un obiect frumos, decă și-lu represintă de sine sub un punct de vedere estetic. Astfel furtuna sub un cer inorat nu este v'r'un lucru frumos: și totuș se sim^{ti}esc mul^{ti} atrași de ea, spiritul lor se aprofundéză în acest spectacol măre^t al naturei, dar nu d^oră pentru a-lu studia, ci din liberă plăcere de acest fenomen. El descéptă în contemplător o sim^{ti}re de plăcere, dar nu d^oră pentru că sensualitatea sa ar fi plăcut atinsă, ci pentru că resimte o creștere a vie^{ti}ei sale vitale, fiind-că, la privirea elementelor resvrătite, îl apucă ideia, că spiritul omenesc totuș este mai măre^t în puterea sa, decăt t^ote puterile naturei. În disordinea și disharmonia externă se bucură de liniscea și armonia internă, și în această stare estetică se contopesc t^ote cugetările sale în o sim^{ti}re frumoșă. De va fi fost sufletul iritat, sbucimat prin patimi și scos din cump^{et}ul său, se va liniși tocmai prin irita^{ti}unea și pa^{ti}na naturei; sufletul nu se dă pasiv impresiunei externe ci se j^ocă în evolu^{ti}unile sale proprie cu elementele infuriate, și chiar prin acest joc își salvă libertatea sa.

Aceste explicări pot servi de o punte pentru a trece la priceperea ideeii: „frumos.“ Frumosul (presupunend fresce^{ta} sănăt^osă a sim^{ti}rilor noastre) trebuie tot de-a-una să ne transpună în o stare estetică; cu cât va fi mai perfect obiectul frumos, cu atât va fi mai perfectă și starea estetică. De-ore

ce am recunoscut deja că frumosul produce armonia vieții, concordanța sensualității cu rațiunea, ne va fi lesne a spune, ce este frumosul, și adică tocmai această concordanță între trup și suflet — este spiritul exprimat cu perfecțiune în formă sensuală. Căci dacă n'ar fi nimic spiritual în frumos, n'ar putea să ni excite esența noastră spirituală, și dacă spiritualul nu ar fi intrupat sensualicește, n'am avea obiect pentru simțibilitatea noastră. —

Cuvântul „spirit“ pe care l'am întrebuințat aici să nu ne revöce atât genul artistului ci mai mult pe creatorul lumii, pe spiritul fundamental al universului. Trebuie să purcedem de la frumsețea naturei, pentru a pricepe frumsețea artistică.

Tot ce este ca corp dinaintea noastră și se poate percepe prin simțurile noastre este numai efectul unor puteri nevădibile care se intrupesc în materie. Töte puterile din univers purced de la o singură putere fundamentală, dela Dumnezeu, creatorul cerului și al pământului care intrunesc cea mai mare forță cu cea mai mare înțelepciune; nu o putere örbă susține universul ci rațiunea eternă pătrunde și conservă töte lucrurile. Prin cuvântul „spirit“ însemnăm pe amândouă de o dată: forța creatrice și rațiunea înțeleptă. Spiritul însă, care este viața creatice trebuie să opereze, trebuie să se reprezinte perceptibil, trebuie să se manifeste corporal. Fiind Dumnezeu trebuie să fiă și o lume, și fiica creatură manifestă pe creator, trebuie să se reprezinte în lume rațiunea supremă. Este un mare conex care lögă la o laltă milioanele de ființe create. Așa precum cooperază pe pământ puterile remnului mineral pentru a servi plantelor; precum prepară și condiționează viața plantelor viața animală și precum astea töte servesc la rëndul lor omului; și încă: precum pământul este un corp mare cu membre nenumărate dar totuș nu există de sine, ci este legat de un corp lumesc mai mare, de söre spre a primi de la el lumina și viața: astfel și sörele este legat de un sistem solar

mai mare, astfel o lume stelară este legată cu alta, și universul este un întreg harmonic, pătruns și însuflețit de rațiunea dumnezească. Lumea d'aceia este frumoasă fiind-că este reprezentatiunea rațiunii supreme în forma cea mai desăvërșită, intruparea perfectă a vieții creatice. Elinii ingenioși numesc lumea cu unul și acelaș cuvânt: Kosmos (adică podöbă ordine.) Cine va contembla natura cu simțuri curate nesarbedite, va găsi că ne arată pretutindenii, chiar în cele mai mici părți ale sale, o perfecțiune harmonică; va vedea că töte creaturele, dela mic până la mare pörta stema originii öeesci, tipul rațiunii și perfecțiunii öeesci, că în fie-care ființă se repetă ideia cea mare a creațiunii și că fie-care reprezintă în mod particular ideia fundamentală a întregului. Dar nu pretutindenii operază cu armonia asupra-ne, adecă astfel ca sensul și spiritul se consune și ca simțul nostru propriu de viață să se sporöscă în mod agreabil. Când se întembla acesta, atunci natura e frumoasă. Dacă muritorul ar fi în stare să cuprindă planul nemărginit al lumii, și ar putea să concöpă eternul cuget al creațiunii, să vedă secretul unității de lume, atunci și ceia ce să numesce de comun „urit“ i s'ar părea frumos; căci în verbele ce să tirăsce și în brösca săritöre zace o viață formată de geniu, care trebuie să reprezinte tot atât de bine ideia de unitate a naturei, precum o reprezintă viața care ne face plăcere de a o contembla în paserea frumoasă și în flörea cea frumoasă. Rosa înflorită ne arată viața ei în cea mai frumoasă splendöre și abondență și chiar omul crunt este surprins de frumsețea ei. Din contră pälirea florilor, mörtea animalelor și a ömenilor este un ce necomplect, nimicirea un ce nefrumos. Dar cine poate pătrunde tötä natura și cine cunösce efectele ei, acela vede că ea nu nimicesce de cât tipuri singuraticice pentru a forma din ele altele, acela scie că nimic, nici cel mai mic fir de praf nu pier, și că din mörte rösare viață nouă. (Va urma.)

SGÄRCITUL.

Comediă în 5 acte de Molière

tradusă de

Virgiliu Popescu.

PERSÖNELE:

Harpagon, tatăl Elisei și a lui Cleant, și amoresat în Mariana.
Anselm, tatăl Marianeii și a lui Valeriu.
Cleant, fiul lui Harpagon, amantul Marianeii.
Elisa, fiica lui Harpagon.

Valeriu, fiul lui Anselm, amantul Elisei.
Mariana, fiica lui Anselm.
Frosina, femeia de intrigă.
Simon, sensal.
Iacob, bucătar și cocier la Harpagon.

La Flèche, servitorul (valetul) lui Cleant.
Claudia, servitörea lui Harpagon.
Brindavoine } servitorii (lacheii)
La Merluche } lui Harpagon.
Un comisar.

Scena se petrece la Paris în casa lui Harpagon.

ACTUL I.

Scena 1.

Valeriu, Elisa.

Valeriu. Cum scumpă Elisă, d-ta devii melancolică, după ce ai binevoit a mă asigura despre sinceritatea d-tale? Eu te ved suspinând în mijlocul veselii mele! Ți pare pöte rău, că m'ai făcut fericit? Te căesci pöte de promisiunea, la care te-am constrins eu în pasiunea mea?

Elisa. Nu, Valerie, eu nu mă pot căi nici odată de cea ce fac pentru d-ta. Eu mă simt atrasă de o putere mie mult plăcută, și nici nu am forță de a dori ca lucrurile să nu fiă așa precum sunt. Dar vorbind-ți sincer succesul mă cam neliniștesce; și mă tem tare că te iubesc mai mult decât aș trebui...

Valeriu. Și de ce te poți teme așa de tare?

Elisa. Ah! de o sută de lucruri: de mânia tatălui, de

imputările familiei, de judecata lumii, de rēcēla nedreptă, cu care rēsplătesc fōrte des cei de secul d-tale prē infocatele mărturii ale unui amor nevinovat.

Valeriu. Ah, nu-mi face nedreptate judecāndu-mē dupā alții. Suspicionēzā orī-ce despre mine numai nu crede cā voi putea uita vre-odată datorința ce o am cātrā d-ta. Eu te iubesc mai mult decāt ca sē-ți pot da causā la acēstā neincredere; și amorul meu va dura cāt voi trăi.

Elisa. Ah, Valerie toți vorbesc așa. Toți ȳmenii sunt aceiași in cuvinte; numai faptele lor îi arată deosebiți.

Valeriu. De ȳre-ce numai faptele ne arată, cā cine suntem, ascēptā pānā ce-ți voi putea arēta fapte, și nu-mi atribui crime din nedreptele temeri ale unei presimțiri importune. Nu mē omori te rog, cu loviturile adēnc tăietōre ale prepusului, ci dā-mi timp ca sē te conving prin sute de probe despre sinceritatea iubirei mele.

Elisa. Ah! cāt de ușor te lași convinsā la cuvintele persoanei ce o iubesci! Da, Valerie, eu cred cā anima d-tale, nu e in stare sē mē inșele. Eu cred cā mē iubesci cu un adevērat amor, și cā-mi vei fi tot-dē-una sincer, nu mē voi mai indoi despre acēstā, și ingrijirea mea o voi atribui-o tot-dē-una numai temerei de a fi defăimată.

Valeriu. Dar pentru ce atāta nelinisce?

Elisa. Eu n'aș avea sē mē tem de nimic, decā intrēga lume te-ar vedea cu ochii, cu cari te vēd eu. Eu te aflu demn de tōte celea, ce le fac pentru d-ta. Anim'a mea și are de apērător meritul d-tale, și îi rēdāmātā și pe recunoscința, la care mē indatoresce insuși ceriul. Eu am in tot minutul inainte-mi pericolul spāimēntător ce ne-a pus pentru prima ȳrā față in față; acea generositate resolutā, cu carea și-ai pus in joc viēta pentru ca sē-mi mântuesci pe a mea din furia valurilor, acea ingrijire fragedā, ce mi-ai oferit'o dupā ce m'ai scos din valuri, acele omagiuri stāruitoare a unui amor ferbinte, ce n'a fost clătīt nicī de timp nicī de pedece, și ce făcāndu-te sē-ți uiți pārinții, cunoscuții și patria te ține aici; ba te-a dūs așa de departe, cā pentru ca sē mē vedī mai de aproape, te ai dat oficiului dejositor de servitor in casa tatălui meu. Tōte acestea mē indatorēzā, și-mi justificā pe deplin promisiunea datā: dar nu sunt destule pōte, pentru ca sē mē justifice și inaintea altora.

Valeriu. Din tōte cele spuse dela singuru-mi amor sper sē merit ceva inaintea d-tale; ȳr in cāt pentru indoelele d-tale, e insuși d-nul Harpagon ce te justificā pe destul dinaintea lumii prin portarea sa: escesul avariției sale și modul dur cu care tractēzā pe fii sēi, pot sē justifice lucrări și mai ciudate. ȳrtā-mi scumpā Elisā, cā-ți vorbesc astfel. Scii cā in astā privință nu sē pōte dice nicī un bine. Dar in fine, de ași putea, cum sper realla, pe pārinții mei, nu ne va fi cu greu sē ni-l facem favorabil. Eu asept cu nelinisce noutāți despre dēnșii, și de vor intārđia incā mult timp, voi merge eu insu-mi sē-i caut.

Elisa. Ah Valerie nu te depārta de aici, ci cautā numai a te avea bine cu tatā-meu.

Valeriu. Scii cātā trudā im dau eu in acēstā privință, și cātā politețā mi-a trebuit, pentru de a mē introduce in serviciul lui, cum intrebuintēzā masca simpatiei și a egalilor simțeminte pentru ca sē-i plac, și ce rolā joc eu in tōtā đina

cu scōpul de a mi-l face binevoitor. Eu am făcut deja un progres minunat; și m'am convins cā pentru de a-și cāștiga pe cineva nu este mijloc mai bun, decāt a impārtași aceleași inclināțiuni, a avea aceleași idei cu el, a-i lāuda slābiciunile și a-i aplauda tōte faptele bune - rele. In acēstā privință nu mē tem cā voi face cānd-va prē mult. Manierele folosite spre cāștigarea cuiva fiā cāt de bātātōre la ochi, nu te vor face sē perđi, cāci și cel mai intept om sē pōte orbi prin lingușiri, și orī-ce impertinēțā, orī-ce ridiculitate, ȳ va inghiți, decā va fi invēluitā in laude. Sinceritatea sē intelege, cam suferē portāndu-mē astfel: cānd insē ai lipsā de anumiți ȳmeni trebuie sē te dai dupā ei; și de ȳre-ce nu-i poți cāștiga, decāt prin lingușiri și simulări, vina nu e a lingușitorului, ci a celuiia ce voiesce sē fiā lingușit.

Elisa. Dar de ce nu cauți sē cāștigi și rađemul fratelui meu, decā cumva servitōrea sē va gāndi sē ne trādeze secretul.

Valeriu. Nu pot servi la doi domni; tatāl și fiul au nisce spirite atāt de diferite, cā e cu greu a cāștiga increderea la amēndoi. D-ta insē din parte-ți ai putea lucra pe lāngā frate și l'ai putea cāștiga folosindu-te de iubirea frātēscā, pentru interesul nostru. ȳtā-l vine. Eu mē retrag. Intrebuintēzā acest moment pentru a-i vorbi; dar nu descoperi din cauza nōstrā, decāt cāt cređi cā va fi de lipsā.

Elisa. Nu sciu de voi fi in stare sē-i vorbesc.

Scena 2-a.

Cleant, Elisa.

Cleant. Mē bucur, sorā, cā te aflu singurā: dōresc sā-ți descoper un secret.

Elisa. Sum gata frate sē te ascult. Ce ai sē-mi spui?

Cleant. Fōrte multe, ce tōte sē conțin intr'o singurā vorbā: Iubesc.

Elisa. Iubesci?

Cleant. Da, iubesc. Dar mai nainte de a merge mai departe, eu sciu cā depind dela un tatā și cā numele de fiu mē supune voinței lui, cā noi nu putem promite nimic, fārā invoirea pārinților nostri, cā ceriul ni i-a făcut domni preste tōte voințele nōstre, cā tōte lucrările nōstre trebuie sē le facem sub supraveghiarea lor, cā ei ne-fiind preocupāți de nicī o pasiune ȳrbā, nu sē pot inșela așa de ușor ca noi și pot cunoșce cu mult mai bine cea ce e spre binele nostru, cā avem sē ne incredem mai mult in intepeciunea și prevederea lor decāt in orbirea pasiunii nōstre, și cā focul tinerețelor ne impinge adeseori la pași periculoși. Tōte acestea le sciu și și-le spun, sorā, pentru ca sē nu te trudesci tu a mi le inșira și pentru cā amorul meu nu pōte suferi remustrări.

Elisa. Te-ai legat deja cu acea pe care o iubesci?

Cleant. Nu, dar sum resolut sē o fac și te conjur incā odatā sē nu incerci sē mē deslātuesci.

Elisa. Sunt eu dōrā o persōnā atāt de ciudatā?

Cleant. Nu, scumpa mea, dar tu nu iubesci. Tu nu cunosci dulcea violință, ce o face un amor fraged asupra animei nōstre, și mē tem de intepeciunea ta!

Elisa. Ah frate sē nu vorbim nimica despre intepeciunea mea. Nu-i persōnā, ce sē nu o pērdā barem odatā in viēta; și decā și-aș descoperi anima mea și-aș apārea pōte mai neinteptā decāt tine insu-ți.

Cleant. Oh de-ar voi ceriul ca anima ta ca și a mea...

Elisa. Să terminăm mai întâi cu afacerea ta: spune-mi dară pe cine iubesci?

Cleant. Pe o jună, ce locuesce de puțin timp nu departe de aici, și ce sémână a fi făcută să inspire amor in ori-cine o vede. Nicî-când n'a făcut natura ceva mai amabil și eu m'am simțit fermecat de ea din momentul, in care am vădūt'o pentru întâia-dată. Numele ei e Mariana, și stă sub grija unei mame bune, ce e mai tot-dé-una morbósă și cătră care fică amabilă sē pörtă cu o nespúsă frageđime. Ea îi servesce, o plänge, o mângăe. Tot ce face dēnsa, face intr'un mod atât de încântător și tóte mișcările ei sunt pline de o grațîă, dulcētă ceréscă, de o bunătate, o onestitate ângeréscă, de o... Ah, soră, de ai poté-o numai vedea.

Elisa. O vėd in destul din cuvintele tale, și pentru de a-mi putea face o ideă despre dēnsa, mi-e destul că tu o iubesci.

Cleant. Pe sub mână am aflat că ele nu sunt pré avute, și că măcarcă trăiesc atât de retrase, totuș abia au mijloce spre a-și procura cele neapărat de lipsă. Inchipuesce-ți soră dragă, câtă bucuriă a ajuta pe cea ce iubesci, a da un sprijin modestelor trebuințe a unei familii virtuóse, și cugetă-te ce amărăciune a vedea că prin avariția tatălui imi e cu neputință a gusta acéstă mică plăcere, și a oferi iubitei o mică dovadă a amorului meu.

Elisa. Da, frate, înțeleg câtă supărare îți pot face tóte acestea.

Cleant. Ah soră, mai multă decât îți poți inchipui. Pentru-că óre póte fi ceva mai crunt decât acea cruțare rigorósă, la care suntem siliți, acea restringere preste măsură, in care ne fac sē lăngeđim. Și ce-ți folosesce a avea bunuri, decă nu le poți întrebuinta, când esci încă in frumósă etate de a te putea bucura de ele, decă chiar pentru de a te putea susține esci silit a te încărca de datorii, și decă esci redus a alerga in tóte ăilele la ajutorul neguțătorilor spre a te putea imbrăca omenesce? — Eu te căutam sē te rog sē-mi ajuți a scruta pe tata ce cugetă despre amorul meu; și decă-mi e contrar, m'am resolut a merge in alte părți cu acéstă jună amabilă, unde sē mă bucur de fericirea ce ni-o va da ceriul. Eu spre acest scop cerc sē imprumut banii de unde pot: și decă afacerile tale, soră sunt asemenea, și decă tata sē opune dorințelor nóstre, noi il vom părăsi împreună și ne vom scăpa astfel de tirănia, in care ne ține nesuferita lui avariția.

Elisa. E adevėrat că din ăi ce merge ne dă mai multă cauză, ca sē deplăngem mórtea scumpei nóstre mame, și că...

Cleant. Sē aude vocea lui. Sē ne dăm puțin in parte, ca sē ne terminăm vorbirea: și apoi ne vom uni puterile spre a ataca duritatea animei lui.

Scena 3-a.

Harpagon, La Flèche.

Harpagon. Afară de aici, spēnduratule, șterge-te din fața mea!

La Flèche (la parte). N'am vădūt in vieța mea om mai ciudat ca bētrănul acesta, pare un drac infuriat.

Harpagon. Incă mai horborosesci între dinți?!

La Flèche. Pentru ce mă alungați?

Harpagon. Și mă mai întrebă om de nimica, de ce? Eși indată de nu vrei sē te sugrum.

La Flèche. Ce am făcut eu de v'ați mániat așa de tare?

Harpagon. Mi-ai făcut, că nu te mai pot suferi in ochii mei.

La Flèche. Dar d-le, fiul d-tale mi-a ordonat sē-l ascept.

Harpagon. Mergi de-l asceptă pe stradă și nu-mi sta aici in pândă, observând tóte ce se întēplă, pentru ca mai târđiu, sē tragă profit din ele. Eu nu voiesc sē am in continuu un spion la spate, un trădător, ce cu nisce ochi blăstemați sē-mi mēsure tot pasul, sē-mi inghițe tóte ce posed, și sē scotocéscă tóte unghiurile casei căutând de nu este ceva de furat.

La Flèche. Cum dracu e posibil sē vė fure cineva, când țineți tóte sub cheiă, și stați in pândă ăi și nópte?

Harpagon. Eu inchid tóte cum im pare mai bine, și stau in pađă când și cum im place. Nu esci tu unul din acei spioni, ce-mi mēsură tótă mișcarea și tóte faptele? (La parte) Tremur, că va scii ceva despre banii mei. (Tare) Și n'ai fi tu in stare sē veđi și sē strigi prin lume, că eu am banii ascunși?

La Flèche. Aveți banii ascunși?

Harpagon. Nu, spēnduratule, asta nu o ăic. (In parte) Innebunesc. (Tare) Eu te întreb numai de n'ai fi tu in stare la așa ceva.

La Flèche. Ce-mi pasă mie și lumii că aveți banii séu nu: pentru noi e tot-una.

Harpagon. Incă mai cuteđi a resona? Ț dau eu resóne pe după urechi. (Rėdică mână sē-i dea o palmă). Cară-te din fața mea.

La Flèche. Bine, étă plec.

Harpagon. Stăi n'ai luat nimic cu tine.

La Flèche. Ce sē fi luat?

Harpagon. Vino incóci sē te caut. Arată-mi mánile.

La Flèche. Étă-le.

Harpagon. Celelalte.

La Flèche. Celelalte?

Harpagon. Da.

La Flèche. Étă-le.

Harpagon. (arėtând spre pantalon). N'ai ascuns nimic aci in lăuntru?

La Flèche. Placă, căutați.

Harpagon. (caută in posunarele pantalonilor lui La Flèche). Acești pantalonii largi sunt anume pentru furturi; mi-ar plăcea de te-ar putea duce la spāndurătore.

La Flèche. (In parte). Un om ca acesta ăeu că ar merita sē i sē întēple, de ce sē teme atăta! Mi-ar plăcea să-l fure odată.

Harpagon. He!

La Flèche. Ce?

Harpagon. Ce vorbesci de furat?

La Flèche. ăic ca sē căutați bine, de nu v'am furat ceva.

Harpagon. Acea o voesc și eu (și scormonesce posunarele).

La Flèche. (In parte). Dracu să sē bage in avariția și in sgărciți.

Harpagon. Ce ăici?

La Flèche. Ce ție?

Harpagon. Da. Ce murmurași de avariția și de sgârciți.

La Flèche. Țic, că dracu bage-să in avariția și in toți sgârciți.

Harpagon. Și pe cine înțelegi tu prin această?

La Flèche. Pe cine? Pe sgârciți.

Harpagon. Și cine sunt sgârciți aceia?

La Flèche. Nisce mojiți, nisce lotri.

Harpagon. Dar pe cine înțelegi tu sub acest nume?

La Flèche. Ce te dore pe d-ta atâta să o scii?

Harpagon. Mă dore, pentru-că mă interesază.

La Flèche. Creși poți că eu vorbesc de d-ta?

Harpagon. Eu cred cea ce vréu, dar voi să sciu cui îi țieci tu tôte aceștia?

La Flèche. Cui? . . . căciulei mele.

Harpagon. Numai să nu măsur eu ceva căciulei tale?

La Flèche. M'ai opri poți să blastăm pe sgârciți?

Harpagon. Nu, dar te opresc să flecăresci și să fi impertinent. Acum tac!

La Flèche. Nu țieci nimica.

Harpagon. It rup ôșele de mai vorbesci ceva.

La Flèche. Tot mucosul it șterge nasul.

Harpagon. Vei tăcea indată?

La Flèche. Sum silit.

Harpagon. Ah, Ah!

La Flèche. (Arătându-i și posunarele hamei). Êtă și alte posunare. Sunteți indestulați?

Harpagon. Iute dă-mi afară fără să te mai caut.

La Flèche. Ce să vă dau?

Harpagon. Cea ce mi-ai furat.

La Flèche. Nu v'am furat nimica.

Harpagon. Intr'adevăr?

La Flèche. Da, vă asigur.

Harpagon. Mergi dar in draci!

La Flèche. (In parte). Frumos concediu im dă!

Harpagon. Te las pe consciință-ti.

Scena 4-a.

Harpagon (singur).

Blăstematul acesta de servitor im stă tot-dé-una in spate și-mi pândesc tôte mișcarea; nu-l mai pot suferi. — Intr'adevăr nu-i mic lucru a păși la sine o sumă atât de mare de bani. Fericit cel ce și-a aședat toți banii, și nu-și conservă, decât câți îi sunt de lipsă pentru spesele de tôte țilele . . . Cât de greu e a afla in întrôga casă un loc sigur de ascuns: căci cât pentru mine, mă tem tare de lădițele de fer, și nu mă voi inerece nič când in ele. Sunt pré atrăgătore de lotri și-s tot-dé-una mai întâi atacate de această.

Scena 5-a.

(Elisa și Cleant intră vorbind împreună și rămân neobservați de Harpagon, in fundul scenei).

Harpagon. Totuși nu sciu de voi fi făcut bine, că am ingropat in grădină cei deșce miș de taleri, ce i-am recăpătat eri. — Deșce miș de taleri la sine e o sumă pré . . . (observă pe fișei). O ceriule! era să mă trădez. Zelul m'a por-

tat pré departe, și mi să pare, ca reflectând in mine, am vorbit tare. (Cătră fișei). Ce voiți?

Cleant. Nimic tată.

Harpagon. Stați voi de mult acolo?

Elisa. Chiar acum intrarăm.

Harpagon. Aușit-ați . . .

Cleant. Ce! tată.

Harpagon. Aice . . .

Elisa. Ce?

Harpagon. Cea ce vorbeam mai acum.

Cleant. Ba.

Harpagon. Ba de bună sémă că da.

Elisa. Êrtă . . .

Harpagon. Véd, că ați aușit ceva din cuvintele mele. Vorbeam in mine că cât e de cu greu in țiuva de astăđi a-ș câștiga avușii, și țieeam că đeu e pré fericit cel ce poți avea deșce miș de taleri.

Cleant. Noi ne temeam să vorbim de frică că vă vom conturba.

Harpagon. Eu vă spusai tôte aceștia, ca nu cumva să pricepeți réu lucrul și să credeți că eu sum acela ce are deșce miș de taleri.

Cleant. Noi nu ne amestecăm intru nimic in afacerile d-tale.

Harpagon. De ar da ceriul să am eu deșce miș de taleri.

Cleant. Eu nu cred că . . .

Harpagon. Ce lucru frumos ar fi acesta pentru mine.

Elisa. Sunt nisce lucruri, ce . . .

Harpagon. Mare trebuință aș avea de ei.

Cleant. Eu cuget, că . . .

Harpagon. Aș scăpa cu ei din tôte neplăcerile.

Elisa. D-ta esci . . .

Harpagon. Și nu m'aș plânge de miseria timpului.

Cleant. Dar d-ta n'ai causă, să te plângi de această. Toți sciu, că d-ta ai averi destule.

Harpagon. Cum? Eu am averi destule? Cei ce v'au spus'o au minșit. Nu este nimica mai fals: sunt nisce blăștémați cei ce lășesc asemenea faime.

Elisa. Nu vă mâniați pentru această!

Harpagon. Ce lucru ciudat, și proprii mei fiș mă tradéză, și im devin inimici!

Cleant. E a vă trăda, a țiece că aveți multe averi?

Harpagon. Da astfel de vorbiri și risipirile in bani, ce le faceți, vor potea face să vină cineva să-mi taie gâtul, cređendu-mă plin de galbină și de avușii.

Cleant. Ce risipiri mari fac eu?

Harpagon. Ce risipiri? Mă mai întrebți? Ce-i mai scandalos, decât a te preâmbra prin oraș in nisce vestminte atât de prețioșe? — Eu am certat și pe soruta din această causă, dar tu esci și mai réu. Aceștia e un lucru strigător la cer: luându-te dela cap până la picioré ai aduce nisce bani bun. Eu și-am spus fiule de deșce de ori că manierele tale im fac multă neplăcere: Tu voiesci in ori ce mod să joci pe marquisul; și pentru a âmbra așa de bine imbrăcat, trebuie că mă fur.

Cleant. Și cum vă fur?

Harpagon. Ce sciu eu? De unde de aiurea poți avea atâția bani, ca să te porți așa de galant.

Cleant. Eu tată, joc în cărți, și de ore-ce sunt foarte norocos, tot câștigul îl întrebuițez pentru vestminte.

Harpagon. Faci foarte rău. Dacă ești norocos în cărți, ai trebui să profitezi de această și să pui pe interes bun toți banii câștigați, pentru că așa să-i ai mai târziu, când vei avea lipsă de ei. — Aș voi deșu să sciu fără a mai vorbi despre altele, la ce-ți servesc toate acele pantlicii, cu cari ești încărcat dela cap până la picior? Și ore e de lipsă să spezezi tu la bani pe peruce când poți porta atât de bine părul ce ți-l dă natura și ce nu costă nimic? Eu mă rămășesc că tu pe peruce și pe pantlicii spezezi cel puțin 20 de pistoli, și 20 de pistoli aduc pe an 18 lire, 6 soldii, 8 centesime, punându-i numai cu 1 la 12 (circa $8\frac{1}{2}\%$).

Cleant. Aveți dreptate.

Harpagon. Dar să lăsăm aceste la o parte și să vorbim despre alte lucruri. (Observă că Cleant și Elisa își fac semne). He! (La parte). Pare că-și fac semne să-mi fure bursa. (Tare) Ce vor să țină acele semne?

Elisa. Noi, eu și frate-meu avem amândoi să vă spunem ceva, de acea ne facem semn, care să începem mai întâi.

Harpagon. Și eu am să vă spun ceva vouă la amândoi.

Cleant. Am dori, tată să vă vorbim despre căsătoria.

Harpagon. Tocmai despre căsătoria voi să vă vorbesc și eu.

Elisa. Ah! tată.

Harpagon. De ce acest suspin? Ce doar te ai speriat fetă de această?

Elisa. Căsătoria, după cum o înțelegi d-ta de bună seamă, că ne poate pune în temeri, și nouă ni-e frică, că simțimentele noastre nu vor fi potrivite cu alegerea d-tale.

Harpagon. Puțină răbdare. Nu vă nelnicii așa de iute. Eu sciu ce vă lipsesce la amândoi; și voi nici unul nici altul nu veți avea cauză de a vă plânge de cea ce voiesc să fac. Și pentru ca să începem odată (cătră Cleant) spune-mi cunosci tu pe o tinără cu numele Mariana, ce locuiesce aici în vecini?

Cleant. Da, tată.

Harpagon. (Cătră Elisa). Da tu?

Elisa. Am auzit vorbind de dânsa.

Harpagon. Ce crezi tu fiule despre această fetă?

Cleant. Că-i încântătoare.

Harpagon. Fisionomia ei?

Cleant. De tot plăcută și plină de spirit.

Harpagon. Aerul și portarea ei?

Cleant. Admirabilă fără indoială.

Harpagon. Nu crezi tu că această fetă merită a fi luată în considerațiune?

Cleant. Ba da tată.

Harpagon. Că ar fi o partidă de dorit?

Cleant. Da, tare de dorit.

Harpagon. Că ea ar fi o foarte bună muiere de casă.

Cleant. Nici o îndoială.

Harpagon. Și că un bărbat ar fi fericit cu dânsa?

Cleant. De sigur.

Harpagon. Numai o mică dificultate, mă tem că ea nu va avea atâta avere câtă i-ar trebui.

Cleant. Ah! tată averea nu merită a fi luată în considerațiune, când să tracteză de a lua în căsătoria o a astfel de persoană.

Harpagon. Țintă fiule, Țintă. Vezi bine, decât și nu are averea dorită, această lipsă să poată suplini prin alte lucruri.

Cleant. Să înțelege.

Harpagon. Ei bine, mă bucur că și tu ai aceleași simțimente, ca și mine: pentru că portarea ei modestă și dulcea ei mi-a câștigat anima, și eu sum resolus să mi-o iau de societate, de ar avea barem o avere cât de mică.

Cleant. Cum?

Harpagon. Ce?

Cleant. D-ta te ai decis țină...

Harpagon. De a lua pe Mariana.

Cleant. Cine? D-ta? D-ta?

Harpagon. Da! eu, eu! Dar ce va să țină această?

Cleant. Sunt amețit, trebuie să es!

Harpagon. Nu-i nimica. Du-te bea în cucnă un pahar bun de apă și îți va trece.

Scena 6-a.

Harpagon, Elisa.

Harpagon. Țintă pe domnișorii nostri delicați, n'au nici atâta putere, cât un pui de găină. — Pe acea mi-am ales-o așa dară, draga mea pentru mine. Cât pentru fratele tău, i destinez pe o anumită văduvă, despre care mi s'a vorbit aș dimineta; ér' pe tine te dau domnului Anselm.

Elisa. Cum? D-lui Anselm?

Harpagon. Da. El e un om onest, prudent și înțelept; n'are mai mult de 50 de ani, și să țină că-i tare avut.

Elisa. (I face un compliment). Cu permisiunea d-văstră, nu voiesc să mă mărit de loc.

Harpagon. (Face compliment). Și eu, scumpă cu permisiunea d-tale voiesc ca să te mărit.

Elisa. Mă rog de ertare, tată.

Harpagon. Mă rog de ertare fică.

Elisa. Eu sum pre-umilită servitoare a d-lui Anselm, dar, (făcând un alt compliment) cu permisiunea d-văstră nu-l voi primi nici când de bărbat.

Harpagon. Eu sum pre-umilitul servitor al d-tale, dar cu permisiunea d-tale, îl vei lua de bărbat încă în astă seră.

Elisa. Încă în astă seră!?

Harpagon. Da, în astă seră.

Elisa (cu un compliment). — Această nu să va întempla de loc tată.

Harpagon. (Imitându-o). Ba să va întempla fică.

Elisa. Ba nu.

Harpagon. Ba da.

Elisa. Ba, vă spun că nu.

Harpagon. Ba, îți țină că da.

Elisa. Această nu o poteți cere dela mine.

Harpagon. Această o voi cere dela tine.

Elisa. Mai bine măucid decât să am un astfel de bărbat.

Harpagon. Tu nu te vei ucide, și-l vei avea de bărbat. — Dar én vezi ce impertință! Mai văduț-a vre-odată cineva pe o fică vorbind astfel cu tată-său?

Elisa. Mai vedut-a vre-odata cineva pe un tata, se-si marite astfel pe fca sa.

Harpagon. Acesta e o partidă, contra careia nu se pote dice nimic, si eu me iau la remas, ca intraga lume im va aproba alegerea.

Elisa. Si eu din parte-mi me remasesc ca nu este om cu ratiune, ce sa aprbe acestă alegere.

Harpagon. (Observăud pre Valeriu). Etă Valerie, voiesci, ca el se ne fie jude in afacerea noastră?

Elisa. Me invoiesc.

Harpagon. Si te vei lasa pe judecata lui?

Elisa. Da. Voi face, ce-mi va dice el.

Harpagon. Bine dară.

Scena 7-a.

Harpagon, Elisa, Valeriu.

Harpagon. Vino incoci Valerie. Noi te-am ales de judecător se ne spunı cine dintre noi doi are dreptate.

Valeriu. De bună semă d-vostră.

Harpagon. Scii dora deja despre ce este vorba?

Valeriu. Ba nu. Dar d-vostră fiind intelepciunea personificată, nu potei avea nedreptate.

Harpagon. Eu voesc se o marit in astă sera cu un barbat avut si intelept; si nimernica asta aici, im spune in fața, ca ei nici prin minte nu-i trece asa ceva. Ce dici tu la acesta?

Valeriu. Ce dic eu?

Harpagon. Da.

Valeriu. Hm, hm!

Harpagon. Cum?

Valeriu. Eu dic ca in fine si eu sum de aceasi parere cu d-vostră; si nici nu se pote se nu aveți dreptate. Dar totusi nici ea nu are chiar nedreptate, si...

Harpagon. Cum? Domnul Anselm e o partidă minunată; el e un barbat nobil, onest, pacinic, intelept si forte avut si nu are nici un fiu din prima cunună. Ar potea ea afla un barbat mai bun?

Valeriu. E adeverat. Dar ea v'ar potea dice, ca grabiti prea iute, si ca ar trebui sa-i mai lasati timp, ca asa pe incet pote se va schimba, si...

Harpagon. Acesta e o ocaziune ce nu trebne s'o lasam sa treca nici o qi. Acestă căsătorie aduce un folos, ce nu l'ai potea afla nici când, si el se promite se o ia fara de zestre.

Valeriu. Fara de zestre?

Harpagon. Da, fara de zestre.

Valeriu. Ah! eu nu mai dic nimic. Etă o causă preconvingătoare; e de lipsă se ve folositi de acestă ocaziune.

Harpagon. Acesta e pentru mine o economisare forte insemnată.

Valeriu. De bună semă, nu se pote nega; dar si fica d-tale ve pote opune ca maritarea e o afacere cam grea; ca dela acea depinde fericirea seu nefericirea unei vieți intregi; si ca o legatura ce are se dureze pana la morte nu trebu să se facă decât cu mari precațiuni.

Harpagon. Fara de zestre.

Valeriu. Aveți dreptate. Acesta se intelege decide

tot. Totusi v'ar potea dice cineva, ca in o afacere atat de decizătoare e de considerat si inclinatiunea ficei; si ca marea neegalitate in etate, caracter, simteminte produce forte adeseori tare mari neplăceri.

Harpagon. Fara de zestre.

Valeriu. Ah! nimic nu se pote dice in contra; e un lucru tare evident. Cine ar potea-o nega? Dar sunt multi parinti, carora le sta mai mult la animă fericirea ficelor lor, decât zestre; cari nu le-ar sacrifica nici când pentru interes; si cari se ingrijesc mai mult ca ori-ce ca prin căsătorie legată sa se manțină onorea, liniscea si fericirea, si ce...

Harpagon. Fara de zestre.

Valeriu. E adeverat. Acesta inchide gura la ori-cine. Fara de zestre! Cine s'ar potea opune unei ratiunii ca acesta?

Harpagon. (Privesce cătră grădină). Ce o se fiă. Im pare ca aud pe un căne lătrând. Nu voiesce cineva sa-mi răpescă banii? (Cătră Valeriu). Rămăni aici, me reintore indată.

Scena 8-a.

Elisa, Valeriu.

Elisa. Ai eșit din minte, Valerie, de vorbesci astfel?

Valeriu. O fac acesta, scumpa mea, pentru ca se nu-l amărim si se ajungem astfel mai ușor la scop. A-i contradice ar fi tot atata, cât a ruina tot; căci sunt unele spirite, ce nu ti le poti câștiga decât lasând după ele, temperamentele ce nu sufer nici o contradicere, nisce naturi nebune, ce se spariă de adevăr, ce se rețin de a merge pe drépta cale a ratiunii, si ce numai tărându-i incoce si incolo i poti conduce, unde doresci. Fă-te că consimți la tote ce voiesce, si-ti vei ajunge scopul cu mult mai ușor, si...

Elisa. Dar căsătorie, Valerie

Valeriu. Vom căuta mijloce se o impedecăm.

Elisa. Dar cum se o impedeci, când are să se facă in astă sera?

Valeriu. Cere o intârziere si prefă-te morbósă.

Elisa. Dar prefacerea se va descoperi, de-mi vor chiama medic.

Valeriu. Nu glumesci? Cunosc ei ceva? Le poti spune câte verđi si uscate, si indată vor afla decı de cause, ca se esplice ca de unde vine morbul.

Scena 9-a.

Harpagon, Elisa, Valeriu.

Harpagon. Dómne ajută ca nu-i nimica.

Valeriu. (neobservându-l). In fine ultima noastră mântuire e fuga, acesta ne va scăpa de tote, si dacă amorul d-tale, frumósă Elisă, e atât de tare, ca... (observă pe Harpagon). Da, e de lipsă ca fica se asculte de tată-său. Ea nu are să se ingrijescă intru nimic, ca cum e barbatul ei destinat; si indatăce se dice, că-i „Fara de zestre,” ea trebue se fiă gata a primi cea ce i se dă.

Harpagon. Forte bine! Forte drept vorbesce!

Valeriu. Ertați, că sum așa de zelos si că cutez să-i vorbesc cu atata foc.

Harpagon. Cum? Acesta im face o mare plăcere si eu voiesce ca tu să ai asupra ei o potere absolută; (cătră Elisa)

Da eu i dau totă puterea, ce mi-a dat'o mie ceriul asupra ta, și voiesc ca tu să faci tot ce-ți va ordona densusul.

Valeriu. (Incet către Elisa). Veți mai rezista consiliilor mele?

Scena 10-a.

Harpagon. Valeriu.

Valeriu. Domnule voiesc să-i urmez, ca să-mi continuez admonițiunile.

Harpagon. Pré bine, mă vei indatora tare. E cert că...

Valeriu. -E bine a o ținea bine în frâu.

Harpagon. E adevărat, trebuie...

Valeriu. N'aveți frică, eu sper că-mi voi ajunge scopul.

Harpagon. Fă, numai fă. Eu merg să fac o mică preambulare prin oraș și mă reintore îndată.

Valeriu. (Eșind vorbește în partea pe unde a eșit Elisa). Da, bani sunt lucrul cel mai prețios pe lume, și d-ta trebuie să mulțămesci ceriului că ți-a dat de tată pe un om așa de drept și înțelept. El scie ce-i de lipsă pentru viață. — Decă cineva e gata a lua pe o fătă „fără de zestre” nu mai e de a să considera nimica. Tot se conține în acésta, și „fără de zestre” înlocuiesc tinerețta, frumsețta, nascerea, onórea, înțelepciunea și probitatea.

Harpagon. Ce copil brav! Vorbește ca un oraclu! Fericit cine póte avea un asemenea servitor.

(Cortina cade).

ACTUL II.

Scena 1-a.

Cleant, La Flèche.

Cleant. Ha spênđuraturele, pe unde ai rătăcit atât timp? Nu ți-am dat eu ordinul, să...

La Flèche. Eu, d-le, mi-am implinit datorința și-am venit aici să vă aștept conform ordinului căpătat: dar uriciosul d-tale de tată m'a alungat afară și era pe aci să mă incarce și cu lovituri.

Cleant. Cum merge afacerea noastră? Lucrurile sunt tare intețitoare: și de când nu te-am văđut am aflat că tată-meu mi-e rival.

La Flèche. Cum? Tatăl d-tale inamorat?

Cleant. Da, și m'a costat foarte mult să-i ascund tur-barea, în care m'a adus acésta scire.

La Flèche. El se ocupă cu amoruri! Ce drac i-a plesnit prin cap? Nebunit-a? Au dóră amorul e făcut pentru ómenii de soiul lui?

Cleant. Pentru păcatele mele trebui să-i vină în cap și acésta nebuniă?

La Flèche. Dar din ce cauză i mai ascunđi amorul d-tale?

Cleant. Pentru ca să-i ofer mai puțină suspitiune și așa să mă pot folosi mai bine de ori-ce mijlóce pentru de a rėsturna o asemenea căsătorie. — Ce rėspuns ți s'a dat?

La Flèche. Đeu, d-nul meu, cei ce au ajuns la im-prumutări sunt foarte nefericiți și cel ce ajunge ca d-ta în mă-nile usurarilor, are să sufere lucruri foarte ciudate!

Cleant. Cum, așadară afacerea nu se indeplinesce?!

La Flèche. Răbdare. Sensalul Simon, un om foarte întreprindător și zelos, dice că el va face pentru d-ta ori ce-i va sta în putere, și vă asecurează, că toate acestea numai pentru fisionomia d-tale, ce i-a căștigat anima.

Cleant. Im va putea el procura cei cincispredece mii de franci ce-mi lipsesc?

La Flèche. Da. Inse sub nisce mici condițiuni, ce trebuie să le primiți, decă voiți să vi se implinescă dorința.

Cleant. Te-a făcut să vorbești cu acela, ce are să mă imprumute?

La Flèche. Ah, lucrul nu merge așa de ușor. Acela se țene mai pe ascuns decă d-ta, și aci există nisce secrete mai mari, decă le-ați putea crede. Nu voiesc să-și spună numele, ci astăđi avem să ne întâlnim cu el în o anumită casă, unde voiesc să audă din propria d-tale gură despre averea și familia d-tale; și eu nu mă indoiesc, că singurul nume al tatălui d-tale va fi destul pentru a întocmi toate spre bine.

Cleant. Și mai ales că mama e mórtă, a cărei avere nu mi-o póte lua nimeni.

La Flèche. Étă căți-va articlii, ce i-a dictat el însuși sensalului nostru pentru de a vi se face cunoscuți înainte de intervenire. „Supunēnd că imprumutătorul se va convinge despre securitățile necesare, și că imprumutatul e vėrstnic și din o familie, cu o avere considerabilă, solidă, asecurată, clară, și liberă de ori-ce incurcături, se va face o obligațiune bună și esactă la un notar, ce are să fie omul cel mai onest ce să póte afla, și care va fi ales spre acest scop de imprumutător pentru-că pe el îl interesază mai mult, ca documentul să fiă încheiat cu toate securitățile.”

Cleant. La acésta n'am să đic nimic.

La Flèche. „Imprumutătorul pentru ca să nu-și îngreioze consciința cu nici un scrupul voiesc să-și imprumute banii cu unul la 18 (circa 5 $\frac{1}{2}$ %).”

Cleant. Unul la 18. Ce drac! Acesta într'adevăr e un om de ómenie! Nu am nici o cauză de a mă plange.

La Flèche. E adevărat. — „Dar de óre-ce đusul imprumutător nu are la sine suma din cestiune, ci pentru ca să-i facă o plăcere imprumutatului e constrins el însuși să imprumute dela un altul, cu unul la 5 (20%), să cuvine ca numitul imprumutat să solvėscă acest interes fără scăderea celui alt, de óre-ce celălalt e numai un deobligământ, pentru care đusul imprumutător se indatorește la acest imprumut.”

Cleant. Toți dracii! Ce jidan, ce arab trebuie să fiă acel om! Va să đică mai ca unu la 4 (25%).

La Flèche. Așa e. V'am spus-o deja. Ați trebui să luați acésta în considerațiune.

Cleant. Ce considerațiune!? Eu am lipsă de bani și trebuie să consimțesc la toate.

La Flèche. Acest rėspuns l'am dat și eu.

Cleant. Mai este ceva?

La Flèche. Nu mai este decă un mic articlu.

„De óre-ce inse imprumutătorul din dorinți 15,000 de franci¹⁾ n'are în bani gata decă 12 mii de lire, de acca im-

¹⁾ Harpagon folosește aci cuvintele franc, liră, taler, pentru a-și mări usura. Francul astăđi unitatea absolută a sistemului monetar decim-al din Francia, a avut sub vechia monarhiă, în raport cu lira, valórea de 1,0125. În comerț 80 franci făceau 81 lire, un taler avea 3 lire.

prumutatul trebuie să se invoiească a primi pentru ceilalți o miiă de taleri mobile, hainele și odorele, a căror consemnare se află alăturată, și pe cari ășul imprumutător, din bună credință le-a stimat cu cel mai mic preț posibil.

Cleant. Dar acesta ce o să mai fiă?

La Flèche. Ascultați consemnarea.

„Mai întâi de toate un pat cu patru picioare cu lîngă de pat din țesătură unghurască, lucrată tare frumos de colorea olivei cu o copertă asemenea și șese scaune, toate în stare foarte bună și căptușite cu tafetă de o coloare roșie-vînată. Afară de aceea nisce perdele de coloare rosa cu țorțuri și ciucuri de mătăasă.“

Cleant. Dar ce se fac eu cu toate acestea?

La Flèche. Așteptați.

„Mai departe un tapet reprezentând amorul lui Gomband și Macé¹⁾. Apoi o măsă mare din lemn de nuc cu douăsprezece picioare, ce se poate trage de două margini și are dedesubt șese scaunele.“

Cleant. Ce dracu am eu cu...

La Flèche. Răbdare.

„Încă trei pusei ornate cu madreperle cu trei furci²⁾ potrivite.

Mai departe un căzănuț din pământ ars pentru destilat cu 2 răcitori și cu 3 țevi.“

Cleant. Innebunesc.

La Flèche. Mai incet.

Mai incolo o lăută de Bologna cu toate cordele afară de 2—3. — Încă un tron-madame³⁾ și o damieră cu un joc de găsece⁴⁾, ce a trecut la noi dela greci, toate foarte bune pentru petrecerea timpului când nu ai alt lucru. — Încă o pele de șopêrlă de 3¹/₂ picioare, ămplută cu paie, curiositate foarte plăcută.

Toate acestea înșirate avînd legalminte valoarea de mai mult ca 4500 de lire sunt reduse din bunăvoința imprumutătorului la valoarea de o mie de taleri.“

Cleant. De far stînge ciuma dimpreună cu bunăvoința sa pe acest carnefice. Mai aușit-a cineva de o asemenea usură? Nu-i indestulat cu interesele spăimîntătoare ce le cere, ci mă mai obligă să primesc în valoare de trei mii de lire o grămadă de sdrențe și de lucruri vechi? Nu voi căpeta nici 200 de taleri pentru toate acelea. Și totuși sunt silit să mă invoiesc la tot ce cere pentru că sunt într-o stare, ce trebuie să primesc ori-ce condițiuni, și el mișelul în ține cuțitul la gât.

La Flèche. Eu vă ved, nu luați în nume de rău, pe aceeași cale pe care mergea Panurge spre ruina sa totală, luând tot-deuna bani înainte, cumpărînd scump și vîndînd lesne și mîncîndu-și înainte toate veniturile.

Cleant. Dar ce am să fac? — Elă la ce sunt reduși

¹⁾ Se ăice că aici Molière ar face aluziune la o farsă de pe timpul său.

²⁾ Pe acelea timpuri se foloseau nisce picioare în forma furcilor, ce se puneau sub pusei spre a putea ținti mai ușor cu ele. —

³⁾ Un fel de joc, ce se jăcă cu nisce eugle mici, ce caută jucătorul să le trecă aruncîndu-le printr-o tablă cu găuri în formă de arcade, marcate cu diferite cifre.

⁴⁾ Joc ce se jăcă cu 2 dădi (coțhe) pe un carton reprezentînd 63 de țiguri între cari găseile sunt dispuse tot pe a nouă. Partida o câștigă acela, a cărui dadă ajunge pe N-rul 63, care e găsca regescă.

tinerii de blăstêmata de avariția a părinților; și apoi te mai poți mira, că fii doresc mórtea astor fel de tați?

La Flèche. Intr'adevăr avariția tatălui D-tale ar scărbi și pe cel mai posat om din lume. Eu char Domnului, nu am înclinațiunii hoțesci, și dintre colegii mei ce se amestecă adesea în afaceri de celea micuțe, mă sciu feri în tot deauna și nu mă amestec cu dênșii în asemenea lucruri; dar, se vă spun adevêrul: el mă duce prin procederile sale în ispită de a-lă fura, și furîndu-lă a-și crede a face un fapt de merit.

Cleant. Dă-mi puțintel acel memoriu să mă mai uit preste el.

Scena 2-a.

Harpagon, Sensalul Simon și Cleant, La Flèche în dosul scenei.

Simon. Da, d-le, este un tiner, ce are lipsă de bani. El e tare lipsit și va primi ori ce condițiuni

Harpagon. Dar esci d-ta sigur, că nu e nici un pericol? Și nu scii numele, averea, familia junelui, despre care îmi vorbesci?

Simon. Nu, eu nu vă pot da informațiuni acurate despre dênșul, și numai din întemplantare am dat de el; dar d-văstră veți fi informat despre toate de la el însuși, și omul lui m'a asigurat, că veți fi indestulit, când îl veți cunoșce. Tot ce vă pot spune e că familia lui e foarte avută, că mama sa a murit și că el se va obliga de voiți, ca tatăl său să trecă din astă lume în mai puțin de opt luni.

Harpagon. Bine d-le Simon. Caritatea ne îndemnă să ajutăm pe cei lipsiți decă i putem.

Simon. Să înțelege de sine.

La Flèche. (Observînd pe Simon incet cătră Cleant.) Ore ce va să ăică acesta: sensalul Simon vorbesce cu talăl d-tale.

Cleant (Incet cătră La Flèche.) Scie el pôte cine sunt? Nu ne-ai trădat tu?

Simon (cătră Cleant și la Flèche). Ei, ei cu ce grabă ați venit! Cine v'a spus-o, că-i aici imprumutătorul? (cătră Harpagon). Eu d-le nu le-am descoperit nici numele nici locuința d-tale: dar după părerea mea acesta acum nu face nimic; ei sunt nisce ómenii tăcuți; d-văstră vă puteți și aici înțelege împreună.

Harpagon. Cum? Ce ăici?

Simon. Etă acesta e d-nul despre care v'am vorbit și care voiesce să imprumute dela d-văstră 15 mii de franci.

Harpagon. Cum spînduratule, tu esci acela, ce se lasă la asemenea escesuri enorme?

Cleant. Cum d-ta esci acela ce se lasă la o usurăria atît de rușinosă? (Simon și La Flèche scap afară).

Scena 3-a.

Harpagon, Cleant.

Harpagon. Tu voiesci, secleratule, să te ruinez priu nisce imprumuturi așa de grozave?

Cleant. D-ta cauți să te inavuțesci cu nisce usuri atît de criminale?

Harpagon. Și încă mai cutezi să dai față cu mine?

Cleant. Și totuși cutezați încă a vă presenta înaintea lumii?

Harpagon. Nu ție rușine ștregarule să te dai la

astfel de escese? Să te arunci în nisce cheltueli atât de infrișoșate? Și să risipești în un mod așa de nerușinat, cea ce au adunat părinții tăi cu atâtea sudori?

Cleant. Și d-ta nu roșesci să-ți desonorezi demnitatea prin nisce întreprinderi atât de rușinoșe? Să-ți sacrifici numele și reputațiunea lăcomiei nesățiable de a aduna bani preste bani? Și să inventezi pentru mărirea intereselor cele mai infame apucături, ce le-au întrebunțat când-va cei mai usurai ai lumii?

Harpagon. Și încă mai cutezi să-mi stai nimernicule în față! Cară-te din ochii mei!

Cleant. Oare cine-i mai criminal cel ce primesce bani de cari are lipsă, ori cel ce fură bani fără să aibă lipsă de ei?

Harpagon. Șterge-te de aici, îți dăc și nu-mi mai asurdi urechile. — Eu nu-s supărat pentru această aventură, ci mă bucur că m'ai făcut atent să urmăresc cu ochi-mi mai mult ca ori-când toți pașii tăi. (Va urma).

Influența mamei și a educatorului de profesiune în educațiunea copilului.

Studiu social-pedagogic de I. Dariu.

„Profesorii cei buni fac pre școlarii cei buni, dar numai mamele fac pre bărbaiții cei mari.“
Aimé-Martin.

Omul fără educațiune s'ar asemăna unui trunchi de marmură, care n'are nici o frumseță în sine, până când măestria artistului nu-i dă o față și un lustru oare-care din afară și până când nu-i desface prin o umbră frumoasă toate petele și vinele ce sunt imprăsciute prin ea. De aceea cu drept cuvânt dăcea Aristotele, că statua este ascunsă în trunchiul marmurei și că măestria artistului stă într-o tăia părțile de prisos. Așa e, forma cea nobilă stă ascunsă în petra și numai artistului îi este dat a scote figura admirabilă din ea.

Acea ce face măestria artistului în petra face și educațiunea bună în spiritul omului. Geniul unui filosof, unui sânt, unui erou, unui sapient, sau altui bărbat mare zace adese-ori unde nici n'ai gândi.¹⁾

Până să ajungă însă omul la un grad oare-care de educațiune și perfecțiune, să cere multă trudă, multă asudare și abnegațiune din partea acelor factori, cărora li s'a incredințat.

Și cine oare sunt acei factori, cărora li s'au incredințat și cari sunt chemați a purta frumoșă dar greua sarcină a educațiunii și perfecțiunii omului? Buna natură s'a îngrijit bine și de acesta. Ea n'a pus pe om nici sub mâna așa numiților educatorii de profesiune, — precum ar pretinde cineva; nici sub supravegherea așa dișelor guvernante, — precum se usază pe la familii înalte și avute, ci la concreșut altor ființe mai demne de această nobilă chemare, la concreșut părinților lor, ca primii și ca mai naturali factori, cari sunt chemați a educa pe omul tiner. Dar și aci unul din părinți are un merit și o influență mai mare ca altul. O deosebită considerațiune merită aci influența mamei, cu care natura la impreunat pe om mai înainte încă de ivirea s'a în lume. Însă și după nascere omul-copil rămâne legat mai mult tot numai de mamă-sa cu legătura cea mai strânsă, cu legătura iubirei reciproce.

Precum mama iubesc pe pruncul ei, ca pe o parte a ființei sale, tot așa și el începe din di în di a o cunoșce și a iubi mai mult pe mama sa, cu care viața îi stă în cea mai strânsă legătură. De aci apoi și increderea și alipirea cea mare a copilului de mamă-sa, chiar și mai mult ca de tatăl-său.

Din cele premerse se pôte foarte ușor înțelege influența cea mare a mamei în educațiunea copilului, precum și aceea pentru ce omenii cei mari au avut de a mulțami pozițiunea lor cea înaltă numai mamelor lor.

Pentru un moment să amintim numai două personaje distinse din istoria națională: pe Ștefan și Mihai Viteșul. Mamele ambilor acestor buni eroi, cari au făcut gloria nemului românesc, au știut să le dea aceea educațiune și direcțiune în viață chiar până la etatea matură, pe care cel mai iscusit pedagog al timpului nostru n'ar fi în stare să o delinieze, fie și numai în liniamentele cele mai elementare.

Considerând acum influența cea neasămănată de mare a mamei în educațiunea copilului putem afirma cu un oare-care mare scriitor, că pe îngrijirea și iubirea de mamă se odihnesc demnitatea întregii omenimii.

Este prea adevărat acesta. Însă din trista esperință de toate zilele ne convingem tot mai mult și mai mult, că nu toate mamele sunt apte, — din mai multe considerațiuni, a rezolvi cu un bun succes această problemă înaltă, problema educațiunii fiilor lor. Anume s'a văduț, că la cele mai multe mame le lipseau studiul și teoria educațiunii, mai ales în cea ce privește cultura minții și fără care numai pe lângă instinctul și aplicarea naturală a lor de a cresce pe copil nu se pôte mulțami lumea de adă și nici nu pôte aștepta nici un rezultat îmbucurător pe terenul bune și adevăratei educațiuni a copilului.

Din această tristă convingere societatea omenescă și-a rezervat sie-și dreptul de-a suplini și îndrepta încât se pôte această scădere. Și la o etate ceva mai desvoltată l'a luat pre copil dela îngrijirea mai detaiată a mamei în cea ce privește educarea și perfecționarea lui și l'a increșut așa numitelor institute publice de crescere (învățământ), l'a dat sub îngrijirea educatorilor de profesiune, ca la ai doilea părinți ai copilului. Întru cât influențază și aceștia asupra desvoltării și perfecționării copilului, vom vedea mai la urmă.

Din cele pe scurt amintite până aci cred că onor. cetitori au și aflat substratul temei mele, ce im propusei a o desvolta cu această ocaziune. — Așa dar voi rămânea pre lângă influența mamei și a educatorului de profesiune în educațiunea copilului.

¹⁾ Martin Schnell.

I. Influința mamei.¹⁾

„In societățile noastre moderne mama ne dă cele dintâi simțăminte și cele dintâi idei. Numai mama cunoște caracterul și geniul copilului ei, ea singură înțelege voința lui, îl sprijinesce, unde nu poate, îl mângâie, îl întărește, îl cultivă și îl predă societății.“
Lerminier.

Omul, mulți ani după-ce vine in lume este făptura cea mai neputincioasă și mai neajutorită de sine a lui D-țeu. Nicî o ființă n'are atîta necesitate de îngrijire și ajutor strein ca omul. El e o ființă așa de slabă, că in ziua nasterii ș'ar termina viața, decă n'ar avea cineva grijă de el. Dar apoi e recunoscut și aceea, că cu timpul nicî una dintre ființele viețuitoare nu pôte să ajungă la acel grad de perfecțiune, la care pôte să se inalte omul, decă in decursul desvoltării sale a căpătat o educațiune bună.

Ca să ajungă la acest grad insă, indată dela nascere noul cetățian are lipsă de educațiune. La inceputul vieții educațiunea copilului se referesce mai mult la corp, de ore-ce spiritul dörme in amorțire. Dar acesta nu durază mult și indată incepe a se desvolta și viața cea spirituală a lui. Obiectele ce-l incungiuură fac impresiuni asupra lui și încă de prin anul cel dintâi incepe a le cunoște și deosebi după lucrările și in-sușirile lor, cum și după folosul și intrebuintarea lor. In urmă incepe a rosti unele cuvinte, a numi unele obiecte, ce le vede și le cunoște și tot-odată invață a-și exprima și unele dorințe și trebuințe ale sale. Acestea sunt cele dintâi elemente, cu care se incepe desvoltarea vieții lui spirituale și care de aci incolo cere nutremēt, ca și viața cea fizică a lui. Procesul acesta de desvoltare sau periodul acesta de educațiune nu se pôte face de sine, fără ajutorul și îngrijirea unor ființe deplin desvoltate și pre lângă aceea pline de iubire cătră el. Orî-cine scie, că acele ființe, care in prima liniă sunt chemate a îngriji de desvoltarea, și perfecționarea copilului sunt părinții. Inse precum vędurăm unul din părinți are o influință și o in-semnătate mai mare in crescerea copilului. Nu cumva va fi acela tata, ca cap al familii! Nu! Pentru-că nu tôte datorințele lui sunt concentrate in bländețe. Tata prin seriositatea caracterului său și prin chemarea, ce o are in economia din afară a casei și in viața publică, stă mai departe de copil.

Copilașul cel atît de delicat și in tot momentul espus influințelor stricaciöse ale intēmplării are trebuință să fiă bine înțeles, bine simțit mult iubit și cere ca tôte necesitățile și dorințele lui esterne și interne să fiă la moment implinite. Așa dar el reclamă ajutorul și îngrijirea altei ființe, care se stea tot-déuna lângă el, ca și un inger păzitor. Și acel inger păzitor al copilului de bună sēmă nu e nimenea altul, decăt acela, care l'a purtat și nutrit cu sängele său mai nainte de a veni in lume și care pre lângă mari suferințe l'a adus pre pragul acestei vieți, acel inger este mama lui.

Chemarea acestă sântă și nobilă incredințată mamei de in-sa-și mânia naturei nimenea altul nu i-o pôte suplini. „Sunt mulți impregiurul lęgănnului, dice Michelet, și eu tôte acestea scena e solitară, totul se petrece numai intre ea și el.“

¹⁾ Aci am consultat și urmat intre alte scrieri interesante: »Femeile« de lul. Pederzani, traducere de Iunius.

Copilul inainte de nascere, precum și după nascere trăiesce din viața mamei. Amēndoi numai impart și înțeleg impresiunile și cugetările lor prin ajutoriul unui interpret ager, prin interpretul iubirei reciproce.

Lumea de fericiri a unei iname e lęgănul, pentru că aci se află depus fruptul amorului ei matern, speranța și viitorul națiunei. Êr lumea de fericiri a copilului e sänul mamei, pentru că de aci și-a inceput isvorul de viētă a lui, aci e raiul iubirii, mângăerii, îngrijirii și desfătării lui.

Mama e un templu in care se celebră cel mai nepă-truns mister al naturei și in care neincetat arde candela iubirei. Ea este o creațiune a lui D-țeu, îngrijirile ei un cult religios, privirile ei o binecuvēntare cerescă, ér numele ei e după numele lui D-țeu cel mai dulce și mai scump nume ce-l pôte rosti un muritor¹⁾.

In cartea revelațiunei divine cetim că dintrun inceput inalta mână a provedinței a creat pe cel dintâi om după chipul și asemēnarea sa. Cel dintâi cap de operă al creațiunei era terminat. Ei bine; inaltei misiuni a mamei e concređută forma-rea și perfecționarea capului al doilea de operă. In adevēr ea îl și termină dupa chipul și asemēnarea sa. Ea nutresce pe pruncul său cu lapte, prin îngrijirile ei cresce aceea ființă încă fragedă pe pământ și nu suferi nicî-odată ca alt-cineva s'o suplinescă, că sufletul copilului să se descepte pe brațele unei străine, sau ca sänge străin să se amestece cu sängele ei.

La inceput mintea și inima copilui este o tabula rasa. Mama cu penelul iubirei, al îngrijirii, al conversațiunei și in-vețătorei și cu cât-va ajutor al lunei din afară incepe a de-pinge pre ea primele idei, primele simțăminte, ca o contură a unei imagini, intre care are să se zugrăvescă capul de operă al ei, tipul perfect al omului inteligent, religios și moral.

Așa dar inainte de orî-ce educațiune mai sistemisată, intręga desvoltare fizică și spirituală a copilului e concređută mamei. Dela ea atērnă dară ca crescerea copilului se posedă cele mai bune și mai frumoșe calități, ce se cer dela un om bine educat in viēta socială, seu prin aceea să devină ființa cea mai scelerată și mai desprețuită din lume. Pentru că cea dintâi direcțiune ce o dă mama copilului este o direcțiune ce o păstrăză in intręgă viēta sa, după adevērul psihologic: Primele impresiuni, ce le primesce copilul in spiritul său, nu se șterg nicî odată: direcțiunea cea dintâi, ce se dă vieții spirituale a copilului rămâne cinosurică pentru intręga lui desvoltare ulter-iöră.* Togmai precum și un pom își păstrăză tot-dé-una aceea direcțiune ce i-a dat'o grădinarul încă de când era mlădiță tinēră.

De aceea cuprinde un mare adevēr practic și proverbul românesc:

Uită-te la mäsă

Să cmosci pe fie-sa.

Seu acela care dice: »aschia nu cade departe de trupină.« Aschia e copilul și trupina e mama. Precum va fi crescută mama, așa se va cresce și copilul ei și fiind-că copilul e un membru al generațiunei viitoare, așa va fi prin urmare viitorul pregătit de mamă. Tot aci se justifică și aceea,

¹⁾ Il. Pederzani, opul citat.

că geniul și pozițiunea cea înaltă a bărbaților celor mari precum și a popoarelor celor mai renumite ale lumii le atribuim influinței mamelor ce au avut și educațiunii, ce acestea au știut să le dea.

Sântitul Grigorie și Vasile cel mare au de a mulțami pozițiunea lor cea înaltă, la care le-au succes a să ridica în ierarhia bisericăscă, numai mamei lor Macrina.

Poporul spartan e recunoscut de istoriă ca unul dintre cele mai glorioase și mai puternice popoare ale lumii antice, care impunea altor popoare nu prin număr ci prin vitejă, însă numai până atunci, până când aveau mame, ca acelea, care când trimetea pre fiilor lor la rebel le presenta scutul cu cuvintele acestea:

„Ἡ τάν, ἦ ἐπί τάν.“

(Orî cu acesta, orî pe acesta).

Adecă, orî să vă reînforceți biruitoři cu scutul în mână, orî să vă aducă morți pe el.

Până când Romanii aveau Lucreții, Cornelii, mame ca a lui Coriolan să întăriră, să inavuțiră, să civilisară și astfel ajunseră a impune și a dicta lumii întregi.

Napoleon cel mare până avea o mamă respectată de totă Franca ajunsese domnul întregii Europe.

Până când sta pe tronul Moldaviei un Ștefan cu o mamă ce a rămas model și iconă adevărată a tuturor mamelor, insufla respect nu numai Orientului, ci și Occidentului.

Tot din influința mamei asupra creșterii copilului se esplică și cauza: pentru-ce din bărbații cei mari es așa de rar și fiilor mari; pentru-că „Geniul nu se erezese prin tată, ci se moscenesce de la mamă.“

Dacă o mamă știe să dea o adevărată educațiune fiilor săi, ei vor deveni tot-deuna oameni inteligenți, religioși și morali, bărbați demni ai societății omenesci și din contră fără aceea, său cu o direcțiune greșită în viață vor deveni ființele cele mai nedemne și mai desconsiderate din lume. Așa sunt mamele cele mari și adevărate și așa sunt mamele cele de nimic! Cu cele dintâi un om ca și o națiune să ridică la pozițiunea cea mai înaltă ce-i compete în societate și în lume, ăr cu cele din urmă decade și în urmă pere ca și un fum fără ai mai pomeni cineva numele său pôte atunci, când cineva ar voi să illustreze disprețul orî decădinta unui individ său a unei națiuni.

„Așa e, sub acea frunte senină și inocentă a copilului vor sbugni odată idei frumoase, idei nobile și în acel pept fraged, ce respiră ușor va lumina odată un focariu de simțimente divine său de pasiuni nedumerite.“

„Ăr acea mână delicată și roșie, care abea pôte cuprinde jucăriile, ce i se oferă, va săvârși odată fapte mărețe c'o spadă, c'un instrument, său c'o pînă.“

„Numele său va fi mare și pronunțat cu fală de o lume întregă, sau acoperit de infamie în cercul cunoscuților.“¹⁾

Prin nascerea unui copil se pune început unei familii noue. El e speranța familii, a națiunii și a patriei, său ca să mă exprim în stilul lui Doupanloup: „Copilul e singurul omul cu tot viitorul său, e speranța familii și a societății, e generațiunea și patria cea nouă.“

El ne atrage prin ochii săi cei limpezi, prin frumsețea lui cea senină și nevinovată și toate mișcările și apucăturile lui nu escită în noi decât iubire. Inocența se pare că numai prin fibrele lui respiră mai lin și mai fără împedecare. Asemenea unei flori se desvöltă el într'o libertate aprôpe nemărginită în cercul familiei din care face parte. Ferice de acest copil, decât cade pe mâna și îngrijirea unei mame, model a adevăratelor mame și icona via a lumii și adevăratei educațiuni!

Cele dintâi precepte de religiune și morală le capătă copilul tot dela mamă-sa. „Mamă fi apostolul meu;“ ăicea întemeitorul creștinismului în ora morții sale incredințându-i doctrinele și misiunea sa. Aceste cuvinte de mare ponderosităte ce le-a adresat ôre-când Isus mamei sale, le adresază și acum cătră fie-care mamă: „Fi apostolul meu.“ Așa e, mama e apostolul cel dintâi chemat. De-odată cu laptele material sugem dela mamă și laptele credinței, al speranței și al iubirei.

Cine nu-și aduce aminte cu pietate de acele ôre sante, când mama ne da cele dintâi și mai fundamentale principii de religiune și morală, când pentru prima ôră ne-a împletit mâinile și ne-a învățat a ne ruga. Când prin conversațiuni și prin exemple vii, ne învăța să iubim pe toți ômeni de o potrivă fie de orî ce etate și pozițiune. Când în urmă ne spunea că în lume vom da de multe necađuri că vom suferi mult, însă totdeuna să răbdăm cu resignațiune, având credință tare și nestrămutată în ajutorul și sprijinul prevedinței divine. „Vai de acel om, ăice Iul. Pederzani, care în dimineața vârstei sale a fost lipsit de iubirea și îngrijirea unei mame, valurile vieții vor năvăli asupra lui și fără tăria religiosității și a moralității îl vor copleși, ăr viața lui mai curând său mai târziu se va termina ca și un vis.“

Dar vai și de acea mamă, care nu voesce a-și împlini cu scumpătate sublima și nobila ei chiamare, care nu voiesce a fi o carte deschisă prin cuvânt și faptă din care să învețe copilul maestria de a trăi în lume. Vai și de acea mamă căreia vatra casei și leagănul copilului i par o temniță, ăr deșertăciunile lumesci cel mai înalt scop al ei.

Mama, care își ține de fală a să preumbla pe strade cu cățalușul ei în brațe, ăr pe copil a-lă lăsa acasă sub îngrijirea rețelilor servitoare său care nu-i place să țină pe micuțul său la sân cu cuvânt, că să murdăresce și își turtesce hainele să-mi fie permis ai da orî ce altă numire, pe care o pretinde ađi rafinaria societății noastre, dar numai mamă nu o voi putea numi, pentru că acest sublim nume nu-lă merită sub nici o condițiune. Și vai, că numărul acestora e prea mare!

Atari năemite nu vor pricepe și nu vor simți nici odată farmecul iubirei fiesci și al vieții conjugale, despre care vorbesce așa de frumos J. J. Rousseau: „Farmecul vieții casnice e cel mai bun anti-dot contra rețelilor moravuri. Sgomotul copiilor . . . devine plăcut: el face pe tată și pe mamă mai necesari și mai dragi unul altuia, el strânge între dânsi legătura conjugală. Când familia e vie și însuflețită, atunei grijile casnice formeză cea mai scumpă legătură pentru mamă și cea mai dulce petrecere pentru tată.“ Să ascultăm și frumoșele cuvinte ale lui Fröbel: Surisul matern . . . și surisul copilului schimbându-se între dâsele, sunt comuniunea, care pregătesce orî-ce religiune, orî-ce societate omenescă.“

¹⁾ Iul. Pederzani, opul citat.

Vai și de acea mamă, care nu voiesce să lucre în conștiință cu tata în efectuarea bunei educații a copilului lor. Când tata, d. e. ține strâns pe copil, er mama îi dă frâu și-l resfață. Răsfațarea copilului e cea mai mare crimă a unei mame, e un sâmbure din care va eși o ființă de nimic.

Puneți-vă prețuitelor mame, puneți-vă ve rog la inimă crescerea și instruirea fragedelor și prețuitelor noastre frupte, pentru-că responsabilitatea voastră înaintea viitorului și înaintea lui D-zeu e prea mare, aprôpe insuportabilă; er de crescerea și instruirea fiilor voștri atârână desvoltarea și progresul națiunii și meritul și lauda voastră înaintea lumii și a lui D-zeu. Generațiunea viitoare, — succesoră noastră și care de present se află la sânul vostru vă va binecuvânta, sau vă va blăstăma după crescerea și instruirea ce-i veți sci da!

Aveți tot-dé-una înaintea ochilor voștri exemplele vî ale matrônelor mari, ca al mamei lui Stefan cel Mare, carea când s'a întors fiul ei rănit și invins din luptă, în loc să caute cu nerăbdare a-i lega ranele, ce sângerău încă, îi dice prin rostul poetului:

„Ce spui tu străine?! Fiu-meu e departe,
Brațul său prin taberî miș de morți împarte;
Eu sunt a sa mama, el e fiul meu,
De esci tu acela, nu ți-s mamă eu.
Însă decât cerul vrând să-ngreuneze
Anii vieții mele și să mă intristeze,
Nobilul său suflet astfel l'a schimbat
Și de esci tu fiul meu cu adevărat,
Apoi într'aceste monumente sante
Fără lauri încă, fiu-meu n'o să între.
Astfel mergi și sună cornul tîu pe stîncă
Și cu mica ôste ce-ți rămase încă,
Pentru libertate, pentru țără mori!
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!»

O cuvinte înalte, cuvinte sublime străbateți în fiă-care sân de mamă și apoi de aci treceți în inima fie-cărui tîner și rămâneți aci ca o proprietate a sa, ca un simț nobil și patriotic!

Așa e, o mamă adevărată dintr'un copil fricos și slab face un erou neinvins și dintr'o copilă cochetă și sburdalnică, face o femeie serioasă, harnică și casnică! (Va urma.)

V A R I E T Ă Ţ Î.

O sută de miș de franci zestre.

(Un roman mic).

I.

Era odată un timp — a trecut de mult — unde tótă zestrea unei mirese consista într'o pâlărie roz. Astădi cestiunea zestrei este punctul cel mai principal în contractele de căsătorie și este adese-orî cauza multor mîhniri.

Dacă voiți, să asistăm la una din aceste scene.

Să intrăm în casa d-lui Desgranges la Villeneuve-Saint-Georges. Dl Desgranges, rentier de meserie, stă de vorbă cu soția-sa și cu fiă-sa. Conversațiunea este animată, căci are măritișul de obiect. Un june architect, Henri Grandval o ceruse pe Magdalena în căsătorie. Iubesc și este iubit. Nimic mai simplu decât cununia tinerilor. Dar domnul Grandval tata caută pentru fiu-său o mirésă cu — două sute de miș de franci zestre, și d-nul Desgranges nu voiesce să dea mai mult de o sută de miș. Soția și fiica să rógă cu stăruință de el, dar d-nul Desgranges rămâne constant. El este un om practic decis, care scie să-și eșecute voința. Soția sa este din categoria mamelor pururea îndușate, care nu pot dice „fiica mea“ fără să aibă lacrimi în ochi; ea să rógă, plînge, să vaceră și în fine vëndu-l pe soțu-său neînduplecabil, i vine un atac de indignațiune sacră.

„Nu ai inimă 'n tine domnule Desgranges!»

— Conced dragă soția!

„Nu esci un tată, esci . . .

— Călăul fiicei mele.»

„Cu flegma ta, cu ironia ta mă vei aduce la disperare. În vine să-mi sar din pîcle.»

— Destul mamă! — intrerupse Magdalena, — nu voi să fiu cauza sfădirii Dy. Și decât tata nu voiesce să devin fericită . . .

Lacrimile îi înceară vocea, er mama strigă cu gróză:

„Plînge. Fiă-mea plînge! . . . Și asta nu-ți mișcă inima, monstrule.

— Ce pot face dragă, de câte orî vîd pe o femeie plîngând în vin prepusuri.

„Ce fel?»

— Nu-i vina mea. În aduc aminte că la începutul căsătoriei noastre tu plîngeai de câte orî voiai să mă pui la cale, și ai plâns așa de multe orî, în cât lacrimile de femeie astădi în par ca o provocare de plată.

„Dar tată! exclamă Magdalena „poți tu să te indoiesci de mîhnirea mea, de amorul meu pentru Henri?»

— De sigur!»

„Henri este bun, spiritual . . . Dici singur că are un viitor mare ca architect, tată-său este un om onorabil.»

— Vrei mai mult, nu ți-se ajunge cu atât?» afirma Madame Desgranges.

„Apoi cunună-să cu Henri al ei! Eu îi dau voiă și împreună cu acesta o sută de miș de franci zestre, dar două sute de miș, cum cere Grandval — nici odată.

— De ce? — întrebă dîmna Desgranges.

„De ce? ță o întrebare nostimă . . . fiind-că nu sunt destul de bogat pentru a da două sute de miș de franci fără să mă geneze.»

— Tot îl mai rămâne destul.

„Destul — atât nu-i destul.»

— În etatea ta omul nu mai are trebuințe.

„Vorbă să fiă, tocmăi din contră, eu fie-care an resimț câte o lipsă nouă. Ochii în devin slabi, am trebuință de ochelari, ôșele mi-să îmbêtrânesc, în trebuie carată, pîrul în cade, în trebuie o perucă. Apoi conturile din spițeră . . . flanelurile, închipuesc-ți, două sute de franci pe an numai pentru flanelo! . . . Nu, și încă odată nu! Tinerii să rămână sêraci, dar bătrênii . . . Tu nu esci bătrên, moșicule! — intrerupse dîmna Desgranges cu un suris plăcut.

„Ho, draga mea! Dăcă încep să-mi spui vorbe dulci, lucrul devine periculos.»

Posițiunea bătrânului deveni în adevăr periculoasă, Madame Desgranges îl atacă cu insistență, încercă să-l convingă, că ar fi mai bine de el decât ar trăi mai simplu, decât ar da drumul unui servitor, și decât ar suprima la măsă mâncările de lucș; căci pré face puțină mișcare și mănâncă pré mult. Ba ar trebui să mulțămescă fie-si, decât-i ia banii și cu ei atâtea pericole.

— Te cunosc — dișe Madame Desgranges pe jumătate convinsă de victoria ei, — inima ta este bună. Tu ai fi pré fericit decât a-i putea jertfi sângele tēu spre binele fiicei tale.

„Da, da, știu, ca pelicanul, dar nu cred în ăst bazm.

Mirele apăru în acest moment. Rugările sale se uniră cu oftările celor douē dame. Domnul Desgranges își regăsi însă cumpētul fără de veste.

„Parbleu“ exclamă el adresându-se către Henri. Bine, că ai sosit. La vederea d-tale mi-au venit mințile la loc. Ce fel? d-ta susții că iubesci pe fiia mea. și nu voiesci să te cununți cu ea, fiind că n'are de cât o sută de mii de franci zestre“

— Dar tată! — implora Magdalena.

„Să tocmește pentru tine fiica mea! . . . Rușine! . . . Când am luat pe mumă-ta ea era de cinci-șeci de mii de ori mai puțin vrednică ca tine. . . .“

— Cum așa — strigă Madame Desgranges.

„Voiesc să ăic, că avea cu cinci șeci de mii de franci mai puțin de cât tine, și totuș . . .“

— Dar dragă bărbate, tata lui Henri, el este acela care nu voiesce. —

„Tată-sēu tătucule!“

— Tată meu, Domnule Desgranges!“

„Bine, să cedeze! Eu în această privință am opiniunea mea. Tata trebuie să fie mai bogat de cât copii.“

— Tot una, care este mai bogat — replică doamna Desgranges. Casa ei nu va fi și a noastră?“

„Nici odată. Un părinte să nu permită nici o dată a deveni dependinte de copii săi, căci i-ar indemnă la nerecunoștință. Priviți la regele Lear! Ce este regele Lear? Un prost bătrân, care se resplătesce după merit, și cât în privința fetelor sale, Shakespeare, marele Shakespeare a comis erorea însemnată de le-au prezentat chiar de la început ca răutăcioasă. Ar fi trebuit să arete cum s'au stricat prin munificența nebună a tatălui lor, cum au fost conduse prin binefacere la nerecunoștință Dragi copii, eu unul nu voiesc să vă expun pericolului, ca să deveniți nemulțămitori.

— Însă

„Nici un însă. Du-te Henri și stăruiesc să îndupleci pe tata d-tale. La dracu! Cred că este mai lesne de a nu cere o sută de mii de franci, de cât a le da.“

— Dar decât nu i va succede — șopti Magdalena.

„Atunci nu te iubesc în destul.“

— Monstrule! — exclamă doamna Desgranges. călăule, egoistule, materialistule! —

„Domnul Desgranges are dreptate,“ concilia Henri, „n'aș merita pe Magdalena decât n'aș fi în stare de a o cuceri.“

— Bravo băiete! etă un cuvânt excelent, care ți-a dobândit stima mea. Să nu crești însă că acum îți voi da cu o para frântă mai mult. Du-te cu stima mea, și întorce-te cât mai curând. —

II.

O lună după această scenă familiară tinerii erau căsătoriți. În primul an Madame Desgranges deveni mamă nașă, în în al doilea domnul Desgranges tată-naș, în al treilea an găsim amândouē menagie împreunate în casa frumoasă la Villeneuve-Saint-Georges. Henri Grandval — după cum v'am spus — era architect — însă spre nefericire mai mult cu diplomă de cât cu mușterii. Architectii sunt cei mai nefericiți printre artiști. Poetul de ar fi cât de sărac va găsi tot de-a-una o pēnă, pentru a-și scrie versurile sale, componistul va găsi hârtie de note pentru a-și fixa melodiile sale, pictorul penel și pândă pentru a reproduce ideile sale, dar petre și cărămizi și un loc de clădit, astea nu le găseci după plac. Architectul posedă o artă dar n'are mijlocele ca s'o exercite. Astfel o păți cel puțin insurățelul nostru. Budgetul său se compunea din rentele neveste-si și din ale sale — un venit destul de respectabil pentru un burgez, nesuficient pentru un artist. Este foarte scump a iubi arta. După tôte, Henri era înamorat de nevastă-sa și nu putea să-i refuze nici o rugare. În trei ani insurățelii își permisă luxul unui copil și unei copile — cu un cuvânt, Henri se lupta mereu cu lipsa de bani.

Madame Desgranges stăruia în fie-care ăi pe lângă soțul ei.

„Iubite amice“ se lamentă D-ei, „dă-le o mică subvențiune. Cum îi poți vedea âmbând flămēndi.“

— Âmbând flămēndi? —

„Așa ăeu, iubitul!“

— Cu atât mai bine, ginere-meu își va da cu atâta mai multă silință de a găsi mușterii.

„Au cu o sarcină mai mult.“

— Voiesci să ăici cu o fericire mai mult. —

Madame Desgranges ridică brațele spre cer și aruncă tôte blăstemurile din vechiul testament pe capul soțului ei. Abia o putu domoli.

— Ean să vorbim cu minte, draga mea. Să punem cazul că aș fi indoit zestrea fiicei mele, așa precum o ceruseși — ce s'ar fi întâmplat? Domnul ginere-meu este un artist și nu știe păstra banii; n'am putea să ținem copii noștri atât de bine, precum îi ținem astăđi — de patru luni sunt la noi cu doi prunci și cu douē servitoare.

„Ce dór voiesci să-i gonesci crudelule? Voiesce să-mi alunge fi din casă!

— Asta nu o voiesc nici de cum, la dracu! Din contră m'aș mihni foarte, decât ne-ar cerceta mai rar, găsindu-se mai bună o casă la ei. Gândesce-te scumpă! decât copii ar fi mai bogați. de cât noi, fiă-mi i s'ar părea Villeneuve-Saint-Georges, pré umed în timp de tōmnă; ar ăice că cēta dēsă este stricăciosă copiilor ei, și ginere-meu ar osteni de mōrte prin continuule călătorii la Paris. D'accia ăice la toți părinții, care au fete mari: decât voiți să vă păstrați copii, ăineți-vē banii! Dacă voiți să aveți tienă de nepoții voștri, ăineți-vē banii! Prin banii tata rămâne capul familiei, casa părintescă rămâne vētra domestică, pentru bătrēni locul onōrei și al bunei stări, pentru tineri locul ocrotirei și al plăcerii. Numesce procedura mea socotință, decât voiesci, eu o țin de adevărată dragoste paternă, care fericesc pe copii. Și conclusiunea: Nu voi adăoga nici o para la zestrea fie-mi.

III.

Cu două săptămâni în urmă. Era veselie în casa d-lui Desgranges să serba cununia sa de argint.

„Nevastă!” zise iubitorul cu surisul său cel mai șarmant, „această zi trebuie s'o serbăm cu pompă. Nu cruța la mâncări! Inchipuesce-ți că aș fi un gurmand!... Fie-mi, care s'a dus cu bărbatu-său la Paris — nu știu în ce afacere — i-am recomandat să se întorcă negreșit cu trenul de seară. Va găsi o rochiă nouă în odaia ei. Gătesce-te și tu puțin dragă pentru ziua de astăzi. În face plăcere... Pune diamantele mume-mi, în revocă tot ce mi-a fost mai scump în lume...”

Și d-nul Desgranges se duse ca să ascundă induioșarea sa... Dar de ce Madame Desgranges nu-i dăde nici un răspuns? De ce își plecă capul cu mîhnire? De ce plânse cu fiă-sa când se întorse acesta? Ginerile de ce privea așa crunt în lume? De ce se spăria toți trei în momentul când resună clopoțelul la mesă. De ce în fine exclamă Desgranges cu mirare la vederea soției-si: „Unde-s diamantele tale?”

În loc de a răspunde, Madame Desgranges se aruncă cu hohote în brațele lui și feta se aruncă la picerile lui.

„Unde-s diamantele?” exclamă bătrînul cu vocea și mai severă.

„Nu răspunzi? Așa dară trebuie să vorbesc eu. Le-ai vîndut. Vîndut ca să plătești neghiobiile ginerelui tău. Da, a fost atât de prost de a luat parte la o întreprindere nebună, a să pune garant pentru nisce înșelători, cari îi luară banii; și pentru ca să poți să plătești jumătate din datoriile sale — mai datoresce încă două-spredece mii de franci — ai fost silită să-mi răpesci cel mai scump suvenir dela mama mea, să-mi amăresc bucuria acestei zile.” Madame Desgranges căuta la cuvinte de scusă. „Destul,” o întrerupse bărbatul cu asprime, „e-tă supă, puneți-vă la mesă!”

Muma și feta ascultară în tăcere.

Dar de o dată Madame Desgranges scose un țipet grozav, tot așa și ginere-său, și amîndoi se aruncară cu ochii plini de lacrimi în brațele d-lui Desgranges... Mama găsisese sub servietă diamantele ei, ginerele cele două-spredece mii de franci, cari îi lipseau: „O dragul meu! — Tată — „Bine, bine!” se feri d. Desgranges, „sper că de acum înainte nu mă veți mai numi egoist. Avui însă dreptate s'eu nu, și înțelegeți acum, că tatăl trebuie să fiă mai bogat de cît copiii săi, decît nu pentru alta, — ei bine, decît nu pentru alta, că să-i ajute în cazuri urgente? Dar ascultă, domnule ginere, să nu-mi o mai faci, că-cî eu din parte-mi n'aș putea să ți-o fac încă o dată.

Ernest Legouvé.

Maxime, sentințe și proverbe.

adunate de I. Darin.

1. Cine face întrebuințare de dreptul său, nu face nedreptate nimănui.
2. Omul este mare nu prin al său nume
Născere, avere, ci prin fapte bune. D. Bolintineanu.
3. Omul e o taină, viața e un vis.
Sufletelor blînde ceriul e deschis. V. Alexandri.
4. Frumuseța e o flăcă și mirosul e amorul. Catina.

5. Cine nu e dator e destul de bogat.
6. La copaciul căzut toți alergă să taie crângi.
7. Sunt fapte, care nu mai pot fi supuse la nici o judecată omenescă, ele numai ceriul îl cunosc de judecător.
Schiller.
8. Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popore și cei ce se luptă pentru libertate, se luptă pentru D-zeu. Bălcescu.
9. Talentul fără noroc e de prisos.
Tămăia fără foc nu dă miros.
Goethe.
10. Amicicia adevărată este o inimă în două trupuri.
11. Toți bărbații de geniu sunt melancolici. Aristotel.
12. Caută la inima dăruitorului, dar nu la prețul darului.
13. Cel-ce poate ce voiesce este fericit, însă înțelept și mare este acela, care voiesce cea ce poate. Voltair.
14. Fericirea nu stă nici în nobleță,
Nici în avuție, nici în frumuseță;
Numai tu virtute procuri fericire
În veci ne schimbă la întreg'omenire. C. D. Aricescu.
15. Nu lauda pe omul, care își plătește la timp datoriile sale, ci pe acela, care nu le face.
16. Ertarea dușmanului e cea mai mare resbunare.
17. Cine voiesce să secere gloriă, trebuie să samene fapte.
18. Zeii vînd binefacerile lor la piciorile muncii și străduinței.
Epicarm.
19. Înțelepciunea ne spune că adevăratul noroc provine numai din virtute.
Shakespeare.
20. Ceriul costă lucru și ostenelă, și fiind-că ceriul este locul fericirii eterne, ar trebui, ca și prețul cu care îl cumpărăm să fie lucru și ostenela eternă, însă D-zeu poftesce dela noi numai lucru și ostenela unui timp scurt.
S. Augustin.
21. Omenii cei puternici nu caută nici odată cunoștința celor slabi, decît pentru a avea complexanți și nimeni nu poate fi complexant, decît lingușind pasiunile bune s'eu rele ale altora.
Bernardin de Saint-Pierre.
22. În viață suntem datorii a spune adevărul. A. Humboldt.
23. Recunoștința e un soi de bir, pe care puținii omenii vreau să-l plătească. V. Alexandri.
24. Vai de turma, unde câinii sunt ocupați a rîde ôse.
V. Alexandri.
25. Decît vre-o dată acest popor românesc va scăpa de a fi cotropit, va avea o limbă cultivată, o literatură, o istorie, un nume în fine, el va fi dator acestea numai femeiei române.
D. Bolintineanu.
26. Geniul pentru ca să fie complet, trebuie să aibă suflet de bărbat și inimă de femeie.
V. Alexandri.
27. Talentul esista... el e un dar al naturii și e merit a să desvolda cu timpul pentru a crea opere frumoase ce vor înalța literatura.
V. Alexandri.
28. Cel-ce pentru lege, pentru țără mîre
Vede a sa mîrte ca o s'erbătore. D. Bolintineanu.
29. Cetește fîtul meu! Înțelepții, cari au scris înainte de noi

sunt nise călători, cari ne-au precedat in drumul nefericirei, cari ne intind mâna și ne învață să ne unim cu compania lor pe când toți ne părăsesc.

Bernardin de Saint-Pierre.
(Va urma.)

(Un vers germân al bardului nostru V. Alexandri.) Odată in tinerete — rătăcit fiind într-un orașel al Germaniei renumitul bard, — de vreme lungă — făcu curte unei nemțoice. Acésta voia să aihă drept suvenir o poesiă de la el, și-lu rugă să-i facă câteva versuri nemțesci. Alexandri îi compuse, după multă muncă următorul quatrain:

So viel die Schwabe liebt die Bier
So viel und vielster lieb ich dir.

(O carte românăscă de preste 300 ani și primul călindar românesc.) Dr. Popp in scrierea sa intitulată »disertație despre tipografiile românești,« ce s'a publicat in anul 1838, dice că prima carte care fu tipărită in limba română ar fi aceea, a cărei titlu urmăzează aici și anume: »Carte ce se chiamă Evanghelie cu învățătură tipărită in zilele Mare-lui Batori Christof și in zilele Marelui de Dumneșcu luminat Archi-Episcopul Genadie ce a fost spre tot despus Mărie lui. Atunce era despoitor in totă țera românăscă bunul creștin, și dulce Mihnea Voevodul. Cu ajutorul lui Dumneșcu și cu voia acestor tuturor și altor, eu jupănul Creștil Lucai (Lucas Hircher) județul Brașovului și a tot ținutului Bërsei;« dete de le tipări la 1580: ear primul călindar in limba română după cum susține Iosif Trausch s'ar fi tipărit tot aici la noi in Brașov, și ar fi purtat următorul titlu: Călindar: acum întâi româneșc. Aședat după cel sêrbesc pe limba rumâneșcă. Ca intru 100 de ani să slujească, ca și cel slovenesc într'acest chip a fost la chef seos de un mare doctor musical. S'a talmăcit intr'acest chip acum izvodit, și precum l'am aflat in stamp nou s'a dat. In Brașov febr. 20 1733« ear la fine stă: sfêrsitul călindarului prin ostenela dascalului Petcu Ioanul, dela Brașov și lui Dumneșcu laudă.

(Neam de speentanți.) Ovreii din Chozanov, in anul trecut aveau mare lipsă de cărbuni de pētră, cu care ocașune își aduseră aminte, că coreligionarii lor domni frații Guttman in Viena posed nise mine bogate de cărbuni de pētră. Chozanovenii se duseră deci cu o plecată rugăciune la frații lor, cerind să-și facă milă de nevoia lor și de miseria geroasă a Kehilei (obștei) și să le dea 1000 cenți de cărbuni cu jumătate preț. Domni frații Guttman își reamintiră, că, și ei, numai cu ver o căți-va ani mai înainte nu fură nimic mai mult de cât nise sîrmanii fii ai Kehilei și porunciră prin urmare administrațiunei minelor ca să libereze indată acea miă de cenți de cărbuni cu jumătate preț. Mare bucuriă in Chozanov la primirea acestei sciri. Obștea trimite la Ostrova de li se aduce in primul transport 500 cenți de cărbuni, adică jumătate din ce li se dăruise. Trecură septămăni și luni fără ca ovreii din Chozanov se fi venit după al doilea transport de cărbuni séu să li plătit primul transport. Administrațiunea minelor de la Ostrova trimite deci poruncă urgentă la Chozanov. Inse nici răspunsul la acésta poruncă nu întârziă multă vreme, și éla care i fură cuvintele: Prea onorați frați! Dumneșcu să vă dăruiască zile lungi și bună sănătate, până in a decea spiță. Ni ați vendut 1000 cenți de cărbuni cu jumătate preț — pentru care vă mulțămim. Noi luarăm jumătate — 500 cenți, — ér restul nu-lu vom mai lua, prin urmare socotéla noastră este răfuită.

O intimplare cu un epure forte comică dar nici de cum plăcută pentru persóna care o pălise, se petrecu in Ungaria. O țerancea ridicase dela casa de economie din orașul apropiat o sumă de fl. 500 și legând acești bani după obiceiul țeranilor in colțul unei cărpe plecă acasă. Pe drum zări sub o tufă un epure, se apropiă încetinel de el și — îl prinse. Bucuria ei de acest vênat, dar nu numai bucurie, ci și mândrie, pentru că ea o femeie și fără nici o armă fusese in stare a săvêrși acest fapt. Pentru a nu scăpa pe epurile, i legă picerele cu cărpa ei și își urmă drumul, gândindu-se in ce mod să gătească acel vênat delicat. Intru acésta nici epurile nu rămase in odihnă éi se răsnuiră pentru a scăpa din legăturile sale, și in adevêr după ce scose trei picere din cărpa, cu care era legat, sări din fota țerancei și o tulă la sănătoșă țărând cu al patrulea picior după sine cărpa țerancei in care erau cei 500 florini. Biata femeie

Editura tipografii Alexi Brașov.

se luă după epure și fugi până numai putu, cădând la pământ de ostenelă. Dabia cătră séră se întorse acasă nu numai fără epure, dar și fără bani. Apoi să mai dice că nu este semn réu când îți ese un epure in cale.

Poșta Redacțiunei.

D-lui V. P. la B. Traducerea poemi lui Virgil este forte nimerită și de o mare valóre, dar, durere! nu o putem reproduce in colónele jurnalului nostru, fiind-că ni-am propus a nu publica de cât poesii originale. Asceptăm cele promise.

Cătră onor. colaboratori ai nostri. Salutare și mulțămită căldurosă pentru urările Dv. binevoitoare.

A V I S

cătră foștii abonați ai incetatului jurnal
„Cocoșu roșu.“

Subsemnata tipografiă, ca succesóre a firmei „Löw, Gerula & Comp.“ sub a cărei edițiune a eșit „Cocoșul-roșu“ spre a despăgubi pe onor. abonați pentru abonamentul lor solvit, li va espeda și anume: la cei cari plățiseră abonamentul pe un an întreg Noua Bibliotecă dela 1 Mai până la 1 Novembre 1882; ér la cei cari plățiseră abonamentul numai pe o jumătate de an, li va espeda „Noua Bibliotecă Română“ dela 1 Mai până la 1 Iulie 1882.

A V I S

cătră abonații publicațiunei „Noua Bibliotecă
Română in broșure.“

Onoraților abonați la „Noua Bibliotecă Română“ de mai înainte li se vor expeda atâți numerî pentru câți au binevoit a ne trimite banii. Dorind de a primi jurnalul sunt rugați a se abona mai departe și a ne arisa la timp.

A V I S

cătră onor. public cetitor.

Ne măgulim că întreprinderea noastră își va dobîndi in curênd simpatiiile întregului public român. Cei mai fruntași scriitori ai nostri au binevoit a ne promite concursul Domniilor. Dispunem de un material copios, variat și tot odată — ne place a crede — prețios. Sperăm că viitorul cel mai apropiat ne va pune in stare a înzestra fôia noastră și cu ilustrațiuni originale.

„Noua Bibliotecă Română“ va apărea regulat la 1 și 15 ale fie-cărei luni cu începere de 1 Mai 1882. Acest numer 1 s'a expedit cerea mai de vreme, inse data sa este de a se socoti dela 1 Mai st. r.

„Noua Bibliotecă Română“ se pôte procura și in numerî singuraticî, dela orî-ce librărie, colportor, legător de cărți etc. à 30 cr. bană gata.

Abonamente à fl. 7 pe an séu fl. 3.60 pe semestru nu se pot face decât de-a-dreptul la

Tipografia Alexi Brașov,

Editori.

Redactor responsabil: **Theochar Alexi.**

FIRME RECOMANDABILE.

„**ALBINA**“ Institut de Credit și de Economii șiedul principal Sibiu;
Filiala Brașov.

KÖNIGES & COPONY, „Fabrică de hârtie“ Zernesci, móră arti-
ficială, Brașov. — Cantorul Brașov.

GEORG TÜRK FIU, „fabrică de hârtie“ Brașov; „móră artificială“ Timis.
Cantorul Brașov.

„**LIBRĂRIA CIURCU**“, Brașov.

IOAN BIDU, „Magasin de croitorie“ Brașov; Medalie dela expozițiunea
din Sibiu.

MUNTEANU & MINCOVICI, „Magasin de coloniale“, la regele
României, Brașov.

IOSIF DROTLEF, orologer; Brașov.

A. SCHWARZE & BARTHA, „Magasin de haine bărbătești“ Brașov.

IOSIF TEUTSCH, „mare și bogat magazin englez“, Brașov.

IOSIF BIRO, „orologer și optic“ Brașov.

ADOLF HONIGBERGER, „spîter“; Brașov.

ANTONIE NOVOTNY, „clopotar“; Timișoară.

„Institutul și Pensionatul de fetițe“ **VAUTIER**, in Brașov.

EDUARD I. DRESSNANDT, „orologer“; Brașov.

„Grand magazin de mode de dame“ **KOVÁSZNAI & KERESZTESY**, Brașov.

„Pantofăria excelintă“ **MICHAEL PÉTER**, Brașov.

„Mobile fôrte recomandabile“ **FRANZ PAPP**, Brașov.

„Suncă bună, limbă etc.“ **CARL HABERLER**, Brașov.

„Magasin de articole corente, de modă și de postavuri“ **MATHIAS LOEW**,
Brașov.

„Atelier de tâmplărie“ **BASILIU L. POPOVICI**, Medalia de argint; Brașov.

„Spîteria“ **FERDINAND JEKELIUS**, Brașov.

I. NAGY, „Forte-pianuri“ Brașov.

„**TIPOGRAFIA ALEXI**“, Brașov. — Diploma de recunoștință.
